कर्नाटक सरकार

सार्वजनिक शिक्षण इलाखे

अध्ययन पुनर्प्राप्ती (कलिका चेतरिके)

2022-23

6

इयत्ता:-६ वी

प्रथम भाषा मराठी

(मराठी माध्यम)

विद्यार्थी कृतीपुस्तक

समग्र शिक्षण कर्नाटक ,बेंगळूरू

आणि

राज्य शिक्षण संशोधन व प्रशिक्षण इलाखे ,बेंगळूरू

ಸಂದೇಶ

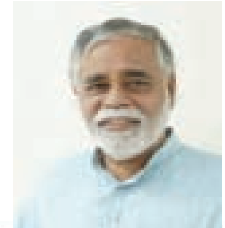

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 2020ನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 2020 ರ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ವಿನ್ಯಾಸ, ಕಲಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆ, ತರಗತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮರುವಿನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಸಮೃದ್ಧ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಹಲವು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನಿಪುಣ್ ಭಾರತ್ ಮಿಷನ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾ ಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗದಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಅಡೆತಡೆಗಳಾಗಿ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾನಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಔಪಚಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ನಿರಂತರತೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಹ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆ ಆಗದಿರುವುದನ್ನು ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ತಿಳಿಸಿವೆ. ಈ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಬೇಕಿದೆ. ಸದರಿ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ **'ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ'** ಎಂಬ ವಿನೂತನ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು 2022–23ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸಕ್ತ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಆಶಯ ನನ್ನದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು, ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ವಯ ಈ ವಿನೂತನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಅಂತಸ್ಸತ್ವದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲಾಖೆಯ ಸರ್ವರೂ, ಪೋಷಕವರ್ಗ ಮತ್ತು ಭಾಗೀದಾರರೆಲ್ಲರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಭವಾಗಲಿ............

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಸಿ.ನಾಗೇಶ್.
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ
ಹಾಗೂ ಸಕಾಲ ಸಚಿವರು,

ಮುನ್ನುಡಿ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ–2020ರ ಆಶಯದಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಆದರೆ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಳೆದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂತರವನ್ನು ನೀಗಿಸಲು 2022–23ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಎಂಬ ವಿನೂತನ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಉಪಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಸಂಖ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಮಗು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಗಳಿಸಲೇಬೇಕಿದ್ದ **ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳು** ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಕ್ತ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ **'ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಕಲಿಕಾ ಫಲ'** ಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಚಟುವಟಿಕೆ ರೂಪಿಸಿ, ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ **'ನಿಪುಣ್ ಭಾರತ್', 'ವಿದ್ಯಾಪ್ರವೇಶ್'ನಂತಹ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ**. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ, ಕಲಿಕಾ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕ ಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿವೆ. ಚಟುವಟಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ 'ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿ'ಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೀರೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ DSERT ಹಾಗೂ SSK ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಜೀಮ್ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಫೌಂಡೇಷನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ ಇಲಾಖೆಯ ಪರವಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಡಾ. ಎಸ್. ಸೆಲ್ವಕುಮಾರ್ ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ಆಶಯ ನುಡಿ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ನಿತ್ಯವೂ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದಿಂದಾಗಿ ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಯ ಉಂಟಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ವೇದ್ಯ. ಇದನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋವಿಡ್–19 ನಿಂದಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ವಿದ್ಯಾಗಮ, ಸಂವೇದ, ವಿಶೇಷ ಸೇತುಬಂಧ ಮುಂತಾದ ಪರ್ಯಾಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೂ ಮುಖಾಮುಖಿ ತರಗತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಂತರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ **ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ** ಉಪಕ್ರಮವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಶಿಶು ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ವಿನೂತನ ಪ್ರಯತ್ನ. ಸರಿಸುಮಾರು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಡೆಯದೇ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ರೂಪಿಸಿದ ಉಪಕ್ರಮ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಉಪಕ್ರಮದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗೀದಾರರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಡಾ. ವಿಶಾಲ್ ಆರ್. ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಆಯುಕ್ತರು,
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ಆರಂಭಿಕ ನುಡಿ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೋವಿಡ್-19ರ ಕಾರಣದಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕ ತರಗತಿಗಳು ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಡೆಯದೇ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಏರುಪೇರುಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು 2022-23ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ **ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು** ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯಾ ತರಗತಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಿ ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಾವು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಕಲಿಕಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಿರಿ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಪೂರೈಸುವಿರಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕಾಲಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಗದಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಗಳಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ನಂಬಿರುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಪಲ್ಲವಿ ಅಕುರಾತಿ. (ಭಾ.ಆ.ಸೇ)
ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕರ್ನಾಟಕ

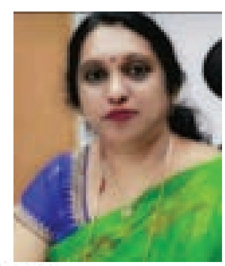

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಹೊಸ ಶತಮಾನದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ-2020ರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೋವಿಡ್ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾಗಮ, ಸಂವೇದದಂತಹ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ನಡುವೆಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ವಾಸ್ತವದ ಸಂಗತಿ. ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟ, ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಪೂರೈಸುವ ಯೋಜನೆಯೇ **'ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ'** ಉಪಕ್ರಮ. ಈ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಉಪಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷಗಳ ಆಯ್ದ ಕಲಿಕಾಫಲಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಕ್ತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಕಲಿಕಾಫಲಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ **'ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿ'** ಮತ್ತು ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ಪೂರಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ **'ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆ'**ಗಳ ಪುಸ್ತಕ ಎಂಬ ಎರಡು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾಫಲಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗೀದಾರರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಇಲಾಖಾ ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು ಅಜೀಮ್ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಫೌಂಡೇಷನ್ ಇವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶುಭವಾಗಲಿ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮಂಗಲ ವಿ
ನಿರ್ದೇಶಕರು, ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

परिकल्पना आणि मार्गदर्शन	
डॉ.सेल्वकुमार एस . भा. प्र .से. मुख्य कार्यदर्शी प्राथमिक आणि माध्यमिक शिक्षण विभाग, बेंगळूरू	डॉ.विशाल आर. भा.प्र.से. आयुक्त, सार्वजनिक शिक्षण विभाग, बेंगळूरू
श्रीमती पल्लवी आकुराती भा.प्र.से. राज्य योजना निर्देशक, समग्र शिक्षण कर्नाटक ,बेंगळूरू	श्रीमती. व्ही .सुमंगल निर्देशक, डी एस .ई .आर. टी, बेंगळूरू
साहित्य रचना समिती	
जिल्हा शिक्षण आणि प्रशिक्षण संस्था मण्णूर, बेळगावी यांच्या नेतृत्वाने	
श्री पी. एल. पाटील स. शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा, म्हाळेनहट्टी बेळगावी ग्रामीण	श्री वाय. एस. कुंभार स. शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा, हारूरी ता. खानापूर
श्री विजय पी. पाटील स. शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा, अबनाळी ता. खानापूर	श्रीमती एम. आर. पाटील स. शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा, मोदेकोप ता. खानापूर
श्री एन. आर. पाटील स. शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा, लोकोळी ता. खानापूर	श्री एस. डी. मुल्ला स. शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा, चिखले ता. खानापूर
अजिम प्रेमजी फाऊंडेशन ग्रुप	
परिशिलक	
श्री महेश उत्तूरकर स. शि. सरकारी सरस्वती माध्यमिक शाळा शहापूर, बेळगावी	श्री बालाजी जाधव स. शि. सरकारी माध्यमिक शाळा आमटे, ता. खानापूर
संयोजक	
इ. व्ही. जी. विभाग डी. एस. इ. आर. टी.	

अनुक्रमणिका

निष्पत्ती अ.क्रं.	अनुक्रमणिका अध्ययन निष्पत्ती	पृष्ठ क्र
6.1	वेगवेगळे ऐकलेले आवाज व त्यांचा अनुभव (उदा. पाऊस, वारा, रेल्वे, बस, पक्ष्यांचे आवाज) वेगवेगळ्या वस्तूंना केलेला स्पर्श, घेतलेल्या चवींचे अनुभव इत्यादी स्वतःच्या पद्धतीने लिखाणातून व्यक्त करतात.	1 – 7
6 .2	ऐकलेल्या अथवा पाहिलेल्या विषयाबाबत संकोच न बाळगता बोलतात आणि प्रश्न विचारतात (उदा.: स्थानिक सामाजिक घटना कार्यक्रम आणि कृती इत्यादी).	8 -16
6. 3	रेडीओ, टीव्ही, वर्तमानपत्र, इंटनरेटवर पाहिलेल्या ,ऐकलेल्या बातम्या आपल्या भाषेत / शब्दात सांगतात.	17 - 23
6. 4	संदर्भानुसार अथवा प्रसंगानुसार इतरांनी सांगितलेले विचार आपल्या भाषा शैलीमध्ये पुन्हा सांगतात. उदा. आपल्या भागामध्ये पाहिलेल्या जत्रेचा/ यात्रेचा अनुभव इत्यादी.	24 -32
6.5	परिसरामध्ये रुढ असलेल्या लोककथा, लोकगीते जाणून घेऊन आपल्यापेक्षा वेगळी भाषा, आहार पद्धती,वेशभूषा यावर चर्चा करतात व यांच्या वैशिष्ठ्यां संबंधित बोलतात.	33 – 41
6. 6	मातृभाषेमध्ये उपलब्ध असणाऱ्या वाचन साहित्याचे वाचन करूनअर्थ समजून घेतात.उदा. वर्तमानपत्र, कथा, माहिती पत्रक, आंतरजाल बातम्या (नेटवरील बातम्या) इत्यादीमध्ये आपल्याला आवडलेले आणि न आवडलेले विषय याबद्दल मत व्यक्त करतात आणि अभिप्राय लिहितात.	42 – 50
6. 7	भाषाशैलीकडे लक्ष देत त्या जाणवून घेतात. उदा. कवितेतील यमक, लय, कथा, वाक्यप्रचार, म्हणी इत्यादी.	51 – 62
6. 8	वेगवेगळ्या साहित्य प्रकारामधील साहित्यकृती वाचताना त्यातील चढ-उतार, योग्य गती व विरामचिन्ह युक्तवाचतात.	63 – 72
6.9	विध्यार्थी नवीन शब्दाच्या वापरासाठी उत्सुकता दर्शवितात आणि त्यांचा अर्थ समजून घेण्यासाठी शब्दकोशाचा वापर करतात.संदर्भानुसार शब्दांचा लेखी/ बोली भाषेत वापर करतात.	73 – 80
6.10	वेगवेगळ्या कला उदाहरणार्थ हस्तकला, मातकाम, व्यवसाय, नृत्यकला, इत्यादींना संबंधित साहित्यांमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या भाषेबाबत आवड दर्शवितात.	81 – 90
6.11	दुसऱ्यांनी व्यक्त केलेले अनुभव तसेच दुसऱ्याचे ऐकलेले विचार ऐकून लिहितात. उदाहरणार्थ -सार्वजनिक नळाजवळ, बसमध्ये, शहरातील चौकामध्ये ऐकलेले संवाद.	91- 98
6.12	विध्यार्थी वेगवेगळ्या उद्देशाच्या लिखाणानुसार विविध विषयातील लिखाणामध्ये लेखन चिन्हं,योग्य शब्द,वाकप्रचार व म्हणी यांचा योग्यरितीने वापर करतात.	99-105

6.13	विविध प्रसंग आणि उद्देशासाठी फलकावर लिहिलेल्या सूचना, कार्यक्रमांचा अहवाल, पत्र इत्यादी जाणून घेण्याच्या उद्देशाने वाचून, अर्थपूर्ण लिहितात.	106-115
6.14	स्वतःच्या इच्छेनुसार अथवा शिक्षकांनी दिलेल्या कृतीनुसार लेखन प्रक्रियेबद्दल जाणून घेऊन आपल्या लेखनाचे परिशोधन करतो आणि लिखाणाचे उद्देश आणि वाचणाऱ्याच्या कल्पना जाणून घेऊन आपल्या लिखाणात योग्य तो बदल करतात. उदा. कोणताही प्रसंग अथवा घटना याबद्दल लिहितांना, शाळा भित्तीपत्रक लिहितांना,किंवा मित्र/मैत्रिणीला पत्र लिहिणे.	116-122
6.15	गणित, विज्ञान, समाज विज्ञान, नृत्य, चिकित्सा विज्ञान इत्यादी वेगवेगळ्या विषयामध्ये, उद्योगामध्ये, कलेमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या शब्दांच्या स्वरांनुसार अर्थ जाणून घेऊन संदर्भ आणि अनुकुलतेनुसार लिखाणात वापर करतात.	123-129
6.16	वाचलेले विषय आणि आपल्या दैनंदिन जीवनात स्वतः अनुभवलेले प्रसंग मिळवून त्यातून निर्माण झालेल्या भावना आणि विचार तोंडी अथवा लेखी स्वरुपात बोली भाषेत अथवा पुस्तकी भाषेत व्यक्त करतात.	130-140

अध्ययन निष्पतीपूर्ती करीता माहेवर वेळापत्रक

अ.क्र.	**महिना**	**साध्य करावयाच्या अध्ययन निष्पती**	**संबंधित पाठ क्र.**	**मूल्यमापन F.A / S.A**
1	**जून**	**1**	**3,4,8,12,14,**	**F.A-1**
2	**जुलै**	**2, 3,**	**1,4,7,8,9,11,12**	
3	**ऑगष्ट**	**4,5,**	**2,6,7,19,21**	**F.A-2**
4	**सप्टेंबर**	**6,7**	**2,4,5,6,12,14,19,20.**	**S.A-1**
5	**ऑक्टोबर**	**----**	**-------**	**F.A-3**
6	**नोहेंबर**	**8,9**	**8,9,11,16.**	
7	**डिसेंबर**	**10, 11**	**9,16,17,**	
8	**जानेवारी**	**12, 13**	**14 ,17,19,20**	**F.A-4**
9	**फेब्रुवारी**	**14, 15**	**15, 18**	**S.A-2**
10	**मार्च**	**16**	**10,21**	

अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक – 6.1

वेगवेगळे ऐकलेले आवाज व त्यांचा अनुभव (उदा. पाऊस, वारा, रेल्वे, बस, पक्ष्यांचे आवाज) वेगवेगळ्या वस्तूंना केलेला स्पर्श, घेतलेल्या चवींचे अनुभव इत्यादी स्वतःच्या पद्धतीने लिखाणातून व्यक्त करतात.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्रमांक 1.1 a

चित्रासंबंधित आवाज ओळखून तक्त्यात लिही.

क्रं.	चित्र दृश्य	येणारा आवाज
1.	पावसाचे थेंब	~~~~~~~~~~
2.	वारा	~~~~~~~~~~~
3.	वीज	~~~~~~~~~~~
4.	धबधबा	~~~~~~~~~~
5.	~~~~~~~~~~	~~~~~~~~~~~
6.	~~~~~~~~~~	~~~~~~~~~~~

	चित्र दृश्य	येणारा आवाज
1.	~~~~~~~~~~	~~~~~~~~~~
2.	~~~~~~~~~~	~~~~~~~~~~~
3.	~~~~~~~~~~	~~~~~~~~~~~
4.	~~~~~~~~~~	~~~~~~~~~~
5.	~~~~~~~~~~	~~~~~~~~~~
6.	~~~~~~~~~~	~~~~~~~~~~

अध्ययन कृती क्रमांक 1.1 b

सूचने नुसार आवाजाची नोंद कर.

1) नळातून पाण्याचे थेंब पडण्याचा आवाज - ~~~~~~

2) शाळेच्या घंटेचा होणारा आवाज- ~~~~~~

3) सुर पेटीतील स्वर- ~~~~~~

4) झाडाच्या पानांचा आवाज- ~~~~~~

5) फुगा फुटुन होणारा आवाज - ~~~~~~

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्रमांक - 1.2

शिक्षकांनी ऐकविलेले आवाज ऐकून तक्त्यात नोंद कर.

क्र.	ध्वनिफीतीतील प्राणी	आवाज

या आवाजांचे महत्व लिही.

रुग्णवाहिका सायरन : ---------------------

अग्निशामक घंटा नाद :----------------------

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्रमांक - 1.3

- **दिलेल्या ताटात सूचनेप्रमाणे आहार पदार्थांचे रेखाटन कर.**

सकाळची न्याहारी | दुपारचे जेवण | रात्रीचे जेवण

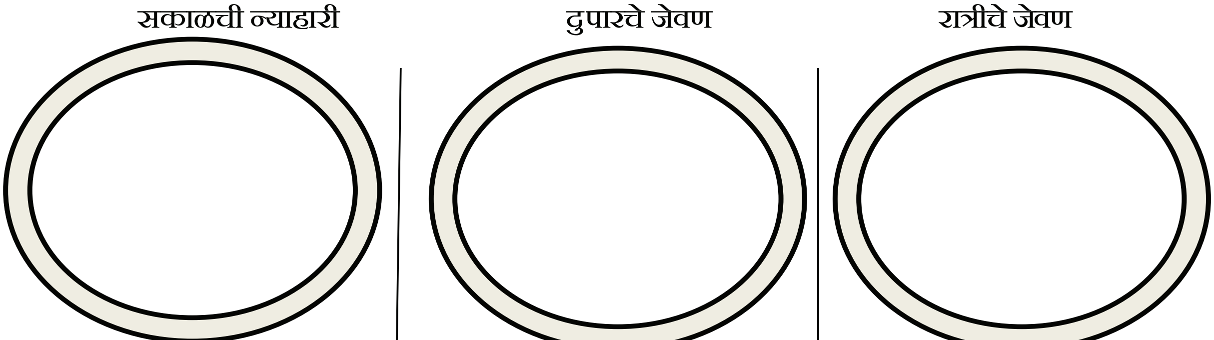

अध्ययन कृती क्रमांक – 1 .4

* शिक्षकांच्याकडून विषय समजून त्यावर लेखन कर.

*माझ्या आईच्या हाताची चव *	* मी एक उत्तम आचारी *

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्रमांक – 1.5

- चित्र पाहून मायेचा स्पर्श अंतर्गत लेखन कर.

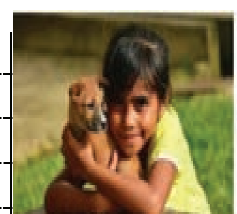

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 01

A) योग्य आवाज ओळखून रिकाम्या जागा भरा.

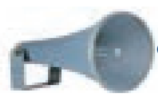

फळळ. ,. सळ..सळ. ...कुहु. कुहु

धो..धो.... फरफर

1. झाडांच्या पानांचा आवाज- ~~~~~~~~~~~~~~~
2. होणारा पताक्यांचा आवाज - ~~~~~~~~~~~~
3. ग्लास वरून पडतो तेंव्हाचा आवाज - ~~~~~~~~~~~~~
4. ~~~~~~~~~~~~ गोकाक चा धबधबा.
5. कोकिळेचा मधुर आवाज - ~~~~~~~~~~~~~

B) खाली दिलेला तक्ता भर व त्या प्रमाणे सर्वांसमोर नक्कल कर.

अ.क्र.	कृती	आवाज	नक्कल येते- होय / नाही
1.	तबला वादन		
2.	गाईचे हंबरणे		
3.	दूचाकी चालवणे		
4.	बंदुकीतून गोळी झाडणे		
5.	पाण्यात घागर बुडणे		
6.	घोड्याचे पळणे		

C) विविध ठिकाणी ऐकलेले, अनुभवलेले आवाज नमुन्या प्रमाणे तक्त्यात नोंद कर.

अ क्रं.	मधूर आवाज	कर्कश आवाज	गोंगाट

D) कोण कोणत्या ठिकाणी "*<u>बोलू नये</u>*" किंवा "*<u>नो हार्न</u>*" असे चिन्ह असते ते कारणा सहित लिही.

अ.क्र.	**स्थळ**	**कारण / का**

E) दिलेल्या आवाजांचे महत्व लिही.

1) रुग्ण वाहिका : --

--------- ---

----

2) अग्निशामक घंटा नाद: ---

----

3) पोलीस गाडी सायरन :---
---------------------------- ---

----

4) तुझ्या शाळेची घंटा :--
------------------------ ---

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

	सही

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 02

A) खालील वाक्ये चूक की बरोबर लिहून वर्ग मित्रांशी चर्चा कर.

1. चवज्ञान देणारे ज्ञानेंद्रिय , जिभ होय. -
2. मिरी तिखट नसते.-
3. कैरी गोड असते. -
4. मूळा तिखट असतो. -
5. समुद्राचे पाणी रूचकर गोड असते .-

B) योग्य अक्षरे वापरून शब्दकोडे पूर्ण कर.

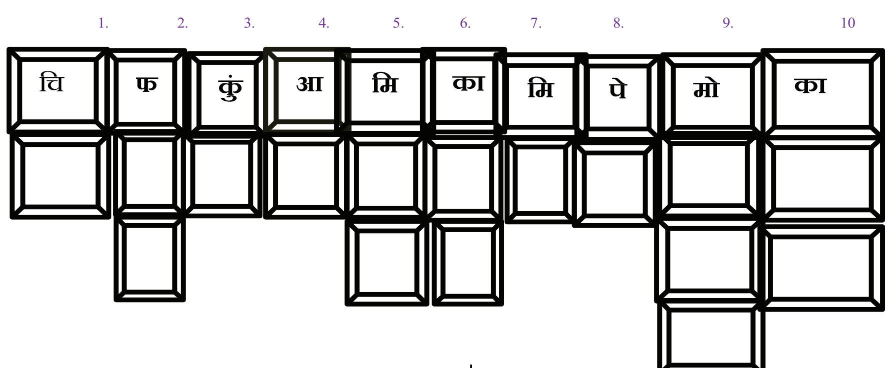

1. तोंडाला पाणी आणनारे आंबट फळ .-
2. सर्वात मोठे गोड फळ –.
3. बेळगाव चा प्रसिद्ध पदार्थ –.
4. ………देऊन कोहळा काढणे –
5. रंग माझा हिरवा किंवा लाल ,
   असते मी तिखट फार……

[6] कडू पण अरोग्यदायी भाजी –.

[7] आई शिवाय माया नाही,

………. शिवाय चव नाही

[8] धारवाडचा प्रसिद्ध धारवाडी -

[9] आवळा मुरवून करतात गोड -

[10] कोशिंबीर चुकून बनविते कूडू ती.-

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

	सही
	दि.

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.- 03

A) आपल्या आजूबाजूला किंवा घरातील कोणत्या वस्तू स्पर्श केल्यास आपल्याला इजा होऊ शकते त्या वस्तूंची नावे लिहा.

....

....

B) तू ऐकलेल्या वाचलेल्या सूचना किंवा उपदेश यांची आठवण करून तक्त्यातील शब्दांचे वाक्यात उपयोग कर.

थंड	1)- थंड आईस्क्रीम खाऊन राजू आजारी झाला. 2)- --- 3)---
गरम	1)--- 2)--- 3)---
कठीण	1)--- 2)-- 3)---
मऊ	1)- आईने आजीसाठी ***मऊ*** भात केला आहे. 2)--- 3)---

C) खालील चित्रे पाहून 'मायेचा स्पर्श' अंतर्गत लेखन कर.

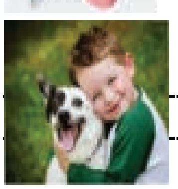

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

	सही
	दि.

अध्ययन निष्पती 6.2

ऐकलेल्या अथवा पाहिलेल्या विषयाबाबत संकोच न बाळगता बोलतात आणि प्रश्न विचारतात (उदा.: स्थानिक सामाजिक घटना कार्यक्रम आणि कृती इत्यादी).

अध्ययन कृती क्र.- 2. 1

A) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या व लिहा .

1) तुम्ही ऐकलेल्या सणांची नावे सांगा व लिहा .

----

2) तुम्हाला कोणता सण आवडतो ?

----

3) तुमच्या घरी साजारा केला जाणाऱ्या सणाबद्दल थोडक्यात लिहा .

----

4) तुम्ही ऐकलेल्या एखाद्या प्रसंगाबद्दल थोडक्यात लिही .

----

5) प्रजासताक दिन केव्हा साजरा करतात ?

अध्ययन कृती - 2.2

a) खालील चित्रपाहून त्याचे वर्णन आपल्या भाषेत करा .

अध्ययन कृती क्र. – 2.3

a) खालील चित्राचे निरीक्षण करुन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. .तुमच्या गावातील बाजार कोणत्या दिवशी असतो?

----

2. तुम्ही बाजारात कोणा बरोबर जाता ?

----

3. तुम्ही बाजारात काय-काय पाहता ?

----

4. तुम्हाला बाजारातील कोणत्या गोष्टी आवडतात ?

----

5. तुम्ही बाजारला कसे जाता ?

----

b) तुम्ही बाजारातून खरेदी केलेल्या पाच वस्तूंची नावे लिहा.

अध्ययन कृती क्र. – 2. 4

A) शिक्षकांनी टेबलावर ठेवलेल्या घड्याळाकडे पाहून प्रश्नावली तयार कर.

अध्ययन कृती क्र.- 2.5

A) तू पाहिलेल्या बसस्थानकाचे वर्णन आपल्या भाषेत कर.

B) बस स्थानकावरील सूचना लिही.

C) तुझ्या आस पास असणारी बस स्थानकांची नावे लिही.

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.– 01

A) दिलेले चित्र पाहून सणाचे नाव लिहा.

1. 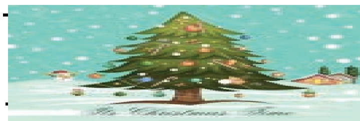 --

2. 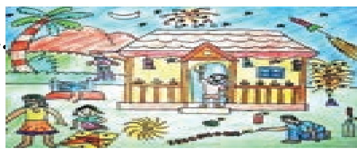 --

3 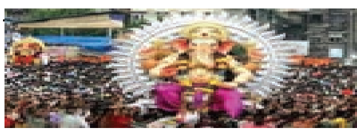 --

4 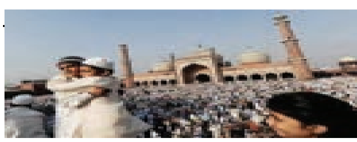 --

5. 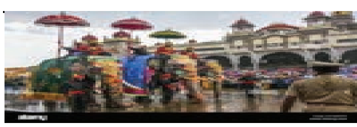 --

6. --

B) तुमच्या गावात सार्वजनिक ठिकाणी साजरा केल्या जाणाऱ्या सणाविषयी माहिती लिही .

1) --

2) --

3) --

C) खालील चित्रात रंग भरून त्याविषयी तुम्हाला काय वाटते ते लिहा.

D) सणाच्या वेळी तूला कोणत्या नवीन वस्तू मिळतात.व तू कसा आनंद व्यक्त करतोस ते लिही.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. – 2

अ. क्र.	फळ भाज्या	वेलवर्गीय भाज्या	पालेभाज्यां

a) तूमच्या घरी वापरल्या जाणाऱ्या फळ भाज्या ,वेलवर्गीय भाज्या व पालेभाज्यांची यादी कर.

b) सायकल व पाण्यातून जाणाऱ्या एका वाहनांचे चित्र काढ व रंगव .

c) खालील तक्त्यानुसार वाहनांचे वर्गीकरण करा .

आकाशातून जाणारी वाहने	पाण्यातून जाणारी वाहने	जमिनीवरून जाणारी वाहने

कोणत्या सणा वेळी कोणकोणते पदार्थ तुला खायला मिळतात ते लिही .

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन :

घटक खूप आवडला = 3 ,मध्यम = 2 ,साधारण = 1

★ ★ ★	★ ★	★

शिक्षकांचे मूल्यमापन

	सही

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 3

A : खालील उतारा वाचून त्यावर आधारित प्रश्न तयार करा व त्यांची उत्तरे लिहा.

आज शाळेला सुट्टी होती कारण आज होळी चा सण होता . होळी हा सर्वांचा आवडीचा सण आहे . आज होळी खेळण्यासाठी भरपूर मित्र येणार आहेत. . आम्ही बागेत होळी खेळणार आहोत . दोन बादल्या रंगीत पाण्याने भरल्या आहेत . एकात लाल आणि दुसरीत हिरवा रंग भरला आहे. होळी खेळताना खुप मजा येते परंतु घरात खेळल्यावर घर घाण होते. आई म्हणते जास्त वेळ रंग खेळल्याने सर्दी होते .

प्रश्न 1 ....

उत्तर :

....

....

प्रश्न - 2

....

उत्तर

....

....

प्रश्न -3

....

उत्तर

....

....

प्रश्न-.4

....

उत्तर :

....

....

प्रश्न - 5

....

....

उत्तर :

....

....

(प्रश्न स्वत : तयार कर व उत्तरे लिही .हे कार्य मित्राची मदत न घेता करावे..)

प्रश्न 2. खाली दिलेल्या चित्रातील फरक ओळखून लिहा .

(सूचना- खालील चित्रामध्ये एकूण दहा फरक आहेत)

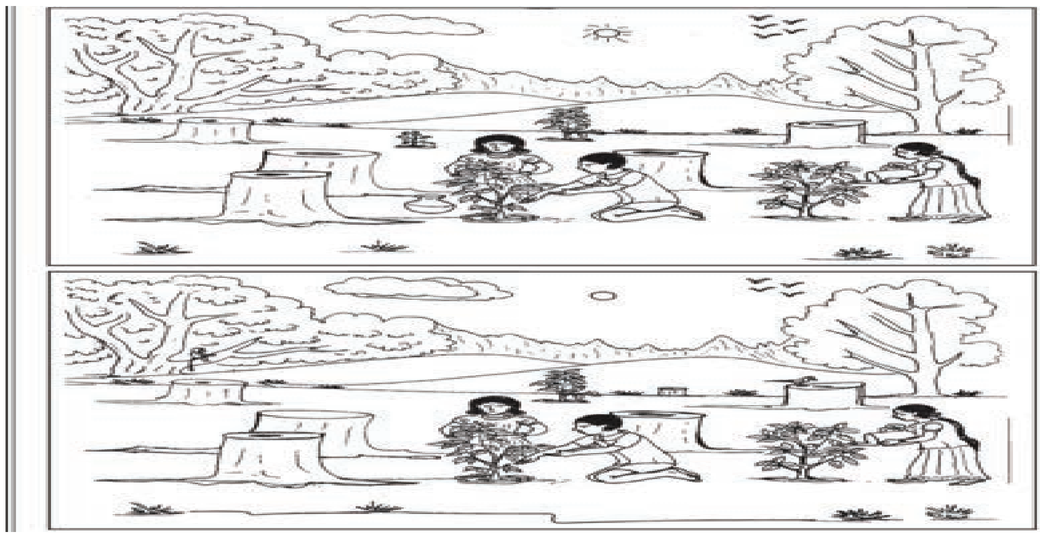

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

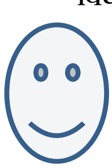

=

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2

अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक: 6. 3

रेडीओ, टीव्ही, वर्तमानपत्र, इंटनेरेटवर पाहिलेल्या ,ऐकलेल्या बातम्या आपल्या भाषेत / शब्दात सांगतात

अध्ययन कृती क्रमांक: 3.1

अध्ययन कृतीचे नाव: "बातमी वाचूया" (हे किंवा या ऐवजी इतर कोणतेही कात्रण वापरावे)

ज्येष्ठ समाजसेविका सिंधूताई सपकाळ यांचे निधन

अध्ययन कृती क्रमांक: 3.2

अध्ययन कृतीचे नाव: " बातमी पाहून समजून घेऊया "

खालील क्यु आर कोड स्कॅन करून बातमीचे वाचन करा . व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा

प्रश्नावली

१) स्वच्छ भारत अभियानाची सुरुवात केव्हा झाली?

....

....

२) खूप मोठ्या प्रमाणात कचरा शहरात का तयार होतो?

....

....

३) शहरांची वर्गवारी कशी ठरविली जाते?

....

....

४) सतत पाच वर्षे पुरस्कार मिळविणारे शहर कोणते?

....

....

५) भारतातील सर्वात स्वच्छ राज्याचा मान कोणत्या राज्याला आहे?

....

....

६) कचरा कमी करण्यासाठी कोणत्या गोष्टी आवश्यक आहेत?

....

....

७) स्वच्छ सर्वेक्षण पुरस्कारासाठी किती निकष आहेत?

....

....

अध्ययन कृती क्रमांक: 3.3

अध्ययन कृतीचे नाव: " काय घडले कसे घडले सांगूया "

दूषित पाण्याच्या सेवनाने चौघांचा मृत्यू
- विजापुरातील मुकरब्बी येथील दुर्घटना

1. वर्तमान पत्रातील बातमीचा मथळा काय आहे ?

....

2. सदर दुर्घटना कोठे घडली ?

....

3. दुर्घटना घडण्याचे कारण काय ?

....

5. बाधितांना कोणता त्रास झाला ?

....

अध्ययन कृती क्रमांक: 3.4

अध्ययन कृतीचे नाव: " लेखन करण्याचा प्रयत्न करूया "

खालील शब्द वापरून 'शाळेतील वनमहोत्सव' कार्यक्रमाचा अहवाल लेखन करा .

(वृक्षारोपण, निसर्ग ,प्राणवायू, पशू -पक्षी, झाडे- वेली ,फळे-फुले ,परिसर ,सावली, सौंदर्य)

....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्रमांक: 3.5

अध्ययन कृतीचे नाव: " आपले विचार मांडूया "

खालील प्रासंगिक चित्र पाहून वर्णन लिहा .

....

....

....

....

....

मूल्यमापन कृती कार्यपत्रक- 1

खालील शब्दाला संबंधित प्रत्येकी पाच शब्द लिहा.

उदाहरण: गाव _ स्वच्छता ,शेती ,गरीबी ,शिक्षण, रस्ते

1. शहर - ....

2 जत्रा - ....

3 नदी - ....

4 शेती- ....

5 कारखाने - ....

खाली दिलेले शब्द वापरून वाक्य लिहा

1.प्रवास. --

2.सेवा --

3.उद्योग --

4.प्रेक्षणीय ---

----

5. स्वातंत्र्य. ---

A) खाली दिलेल्या चित्रा विषयी पाच वाक्ये लिहा.

मूल्यमापन कृती पत्रक - 2

A) बाजूला दिलेल्या कात्रणातील माहिती वाचा आणि खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

यंदाही शैक्षणिक सहलींना ब्रेक

प्रश्न:

1. कात्रणात दिलेल्या बातमीचा मथळा काय आहे?

----

2. शाळांच्या सहलींचे आयोजन सहसा कोणत्या महिन्यात होते ?

----

3. शैक्षणिक वर्ष का विस्कळित झाले आहे ?

----

4. विद्यार्थ्यांना सहली मधून कोणती माहिती मिळते ?

----

5. महसुल कोणाचा बुडाला ?

खालील कात्रणातील माहिती वाचा आणि त्यामधील सारांश तुमच्या शब्दात लिहा.

मुंबईजवळ युद्धनौकेवर स्फोट; ३ जवान शहीद

मुंबई : पुढारी वृत्तसेवा

मुंबईच्या सागरी क्षेत्रात तैनात असलेल्या 'आयएनएस रणवीर'वर झालेल्या भीषण स्फोटात नौदलाचे तीन जवान शहीद झाले आहेत. याशिवाय युद्धनौकेवरील ११ जवान गंभीर जखमी झाल्याची माहिती संरक्षण दलाने दिली.

जखमी जवानांवर 'आयएनएस अश्विनी'वर असलेल्या नौदलाच्या रुग्णालयात उपचार सुरू आहेत. युद्धनौकेवर स्फोट झाल्यानंतर जहाजावरील कर्मचाऱ्यांनी तत्काळ परिस्थितीवर नियंत्रण मिळवले. त्यामुळे युद्धनौकेची संभाव्य मोठी हानी टाळण्यात यश आले आहे.

स्फोट झालेल्या 'आयएनएस रणवीर'चे संग्रहीत छायाचित्र.

'आयएनएस रणवीर' पूर्व नौदल कमांडकडून क्रॉस कोस्ट ऑपरेशनल तैनातीवर होते. लवकरच ही युद्धनौका बंदरावर परतणार होती. मात्र, त्यापूर्वीच युद्धनौकेच्या एका कम्पार्टमेंटमध्ये हा स्फोट झाला. हा स्फोट कशाचा याचा शोध घेतला जात असून, त्यासाठी चौकशी समिती नेमल्याचे नौदलाने स्पष्ट केले आहे.

२१ एप्रिल १९८६ रोजी हे जहाज भारतीय नौदलात दाखल झाले. 'रणवीर'वर्गाच्या जहाजांमध्ये पाणबुडी, कमी उडणारी विमाने आणि क्रूझ क्षेपणास्त्ररोधक, विमानविरोधी आणि पाणबुडीविरोधी संरक्षणाचा समावेश होतो.

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र -3

पुढे चित्रफितीमध्ये दिलेली माहिती लक्षपूर्वक ऐका आणि तुमच्या शब्दात सांगा .

केवळ १४ वर्षाच्या मुलीची गगनभरारी

चित्रफितीचा QR कोड

(अशा प्रकारची इतर कोणतीही चित्रफित विद्यार्थ्यांना ऐकवावी)

तुमच्या गावात अथवा परिसरात संपन्न झालेल्या जत्रेचे अथवा कार्यक्रमाचे वर्णन तुमच्या शब्दात करा

किंवा

तुमच्या परिसरात तुम्ही पाहिलेला पूर अथवा covid-19 मुळे गावांमध्ये झालेली दुरावस्था याविषयी वर्णन करा.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

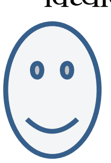

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2

अध्ययन निष्पत्ती क्र. : 6.4

संदर्भानुसार अथवा प्रसंगानुसार इतरांनी सांगितलेले विचार आपल्या भाषा शैलीमध्ये पुन्हा सांगतात. उदा. आपल्या भागामध्ये पाहिलेल्या जत्रेचा/ यात्रेचा अनुभव इत्यादी.

अध्ययन कृती क्रमांक :4.1

अध्ययन कृतीचे नाव : विविधता जाणून घेऊया.

खाली दिलेले गीत वाचा आणि त्यात आलेले वेगळे शब्द जाणून घ्या.

देव अजब गारोडी

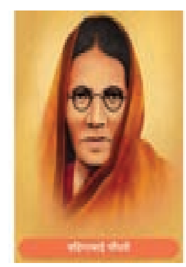

1) धरतीच्या कुशीमधी
बिय बियान निजली
व्हे पसरली माटी
जशी शाल पांघरली.

2) बिय टरारे भुईत
सर्वे कोंब आले वर्हे
गहयरल शेत जसं
अंगावरती शहारे .

3) ऊन वाऱ्याशी खेयतां
एका एका कोंबातून
प्रगटले दोन पान
जसे हात जोडीसन.

4) टाळ्या वाजवती पानं
दंग देवाच्या भजनी
जसे करती कारोन्या
होऊ दे रे आबादानी

5) दिसामाजी व्हये वाढ
रोप झाली आतां मोठी
आला पिकाले बहार
झाली शेतामध्ये दाटी.

6) कसे वाऱ्यानं डोलती
दाणे आले गाडी गाडी
दैव गेलं रे उघडी
देव अजब गारोडी.

- **कवयत्री - बहिणाबाई चौधरी.**

या कवितेत आलेल्या बोली भाषेतील शब्दांची यादी कर आणि अर्थ लिही.

अध्ययन कृती क्रमांक :4.2

अध्ययन कृतीचे नाव : **गा आणि नृत्य करा.**

1) दिलेल्या गीतात आलेले वेगळ्या भाषेतील शब्द जाणून घेऊन त्यांची यादी करा व अर्थ जाणून घ्या.

मी हाय कोली सोरिल्या डोली गं

मुंबईच्या किनारी,

अगो मारतीन कोली, हाणल्यान गोली न

चल जाऊ बाजारी ||धृ ||

वेसावच्या बाजारी लोकांच्या नजरा

परतल गो तुझ्यावरी,

कला गो पारू करतेस हयो नखरा

चल जाऊ बाजारी

चल ग पारू आयलाय ही हिरू कर

बाजारची तैयारी

सरग्याची टोपली माथ्यावर घेऊन

विकू जा बाजारी

मी हाय ....||1 |

सरगा नी हलवा ताज म्हावरं

पारूचे पल्यावरी,

झिंगा नी पाला काटेरी म्हावरं

दिसतय सोनेरी,

हे घे र काका ताज हाय म्हावरं

पारूच्या पल्ल्यावरी

अरे कोली यो नाखवा दर्यानसी

म्हणतोय म्हावरं सोनेरी.

मी हाय.......||2 ||

2) दिलीले शब्द वापरून तुझ्या भाषेत वाक्य तयार कर .

आयलाय :---

दर्या :---

माथ्यावर:---

सरग्याची :---

अध्ययन कृती 4.3

1)दिलेली कथा वाच, त्यातील भाषा समजून घे व या सारखी दुसरी कथा किंवा 1 गोष्ट सांग.

एक गाव होते .गावात एक मेंढपाळ राहत होता .त्याचा मुलगा मेंढरे घेऊन जंगलाच्या शेजारील शेतवाडीत जात असे .शेतकरी सुद्धा आपापल्या शेतावर जायचे. ते आपापल्या कामात मग्न असायचे .एक दिवस मेंढपाळा चा मुलगा कंटाळून बसला होता ,त्याला एक युक्ती सुचली सर्वांची फजिती करायचे असे त्याने ठरविले .तो झाडावर चढला आणि जोर जोरात ओरडू लागला . "लांडगा आला रे लांडगा आला ,,,मेंढपाळाच्या मुलाचा आवाज ऐकून शेतकरी हाती काय लागेल ते घेऊन मुलाच्या मदतीला आले .येऊन पाहतात तर काय मेंढपाळाच पोर पोट धरून मोठ मोठ्याने हसत होते आणि म्हणत होते कशी गम्मत केली. बिचारे शेतकरी मुलाला ओरडले व निघून गेले.

असेच काही दिवस निघून गेले आणि खरोखरच एक दिवस जंगलात लांडगे आले.तेव्हा मुलगा मदतीसाठी मोठ्याने ओरडू लागला "लांडगा आला रे आला धावा धावा मी खरच सांगतोय मदत करा धावा धावा". पण या वेळेला हा फसवत आहे म्हणून त्याला मदत करायला कोणीच आले नाहीत. लांडग्यानी त्याचा कळप फस्त केला. आता त्याला आपल्या चुकीचा पश्चाताप झाला तो जोरजोराने रडू लागला.

1) गावात कोण राहत होते .

----

2) गावच्या बाजूने काय होते ?

----

3) मुलगा काय म्हणून ओरडू लागला ?

----

4) धावत कोण आले ?

----

5) कोण रडू लागले ?   --

अध्ययन कृती क्रमांक 4.4

अध्ययन कृतीचे नाव : शब्दापासून गोष्ट निर्मिती.

* दिलेले शब्द वापरून तुमच्या कल्पनेप्रमाणे गोष्ट तयार कर.

(कासव जंगल नदी

ससा प्राणी झाडे वेली फुले फळे)

अध्ययन कृती क्रमांक 4.5

अध्ययन कृतीचे नाव : पहा आणि ओळखा.

खाली दिलेली चित्रे पहा त्यांची वेशभूषा पाहून ते लोक कोण असतील,त्यांची आहार पद्धत कोणती ?
याबद्दल चर्चा करून त्यांची वेशभूषा कशी आहे ते लिही .

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 1

1) खाली दिलेल्या बोलीभाषेतील शब्दांचे अर्थ तुझ्या भाषेत सांग.

माटी : --

कोंब : --

सर्वे : --

फशिवलं : --

टाया : --

आयलाय : --

तुम्हास्नी : --

2) तुला माहित असलेली दोन गाणी अथवा अभंग,श्लोक,भजन, आरती, बडबड गीत लिही.

3) दिलेले शब्द वापरून वाक्य तयार करा.

1) दर्या - --

2) बाजार- --

3) भूईत - --

4) कंटाळा - --

5).मेंढपाळ - --

6) शेतकरी- --

7) जंगल- --

8) सोनेरी - --

4) बोली भाषेतील विशिष्ठ प्रकारे बोलले जाणारे शब्द लिही.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

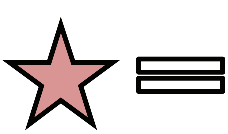

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.- 2

1) दिलेले शब्द वापरून गोष्ट तयार करा.

(गाव नदी माकड जांभुळ मगर

फळे कमळ झाडे प्राणी वेली

____
____
____
____
____
____
____
____

2) कंसातील शब्द वापरून लयबद्ध शब्दांच्या जोड्या लावा.

(दळण, सवंगडी, वरून, गारा, मडकी, सरवा, भरभर, मस्त, सारथी)

वारा : -------------------------- वळण : ---------------------------------------

गारवा : ------------------------- आरती : --------------------------------------

स्वस्त : ------------------------ खिडकी :---------------------------------------

गरगर : ---------------- ------- लंगडी : ---------------------------------------

3)तुला येत असलेली एखादी गोष्ट लिही.

____
____
____
____
____-

----

5) चित्रातील वेगवेगळी वेशभूषा पाहून तुला काय वाटते त्याबद्दल थोडक्यात वर्णन लिही.

5) तुला येत असलेल्या गाण्यांची गोष्टींची यादी कर.

गाणी	गोष्टी

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 3

* खाली दिलेली वेशभूष्यांची विविध चित्रे पाहून ते लोक कोण असतील ते ओळखून त्यांची वेशभूषा कशी आहे ते बाजूला लिहा.

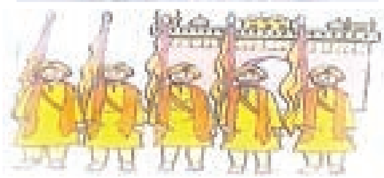

*लग्न सामारंभाला जाताना तू कोण कोणता पेहराव वापरतो ते लिही.-

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

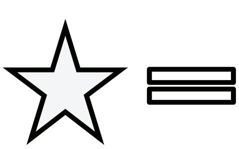

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

अध्ययन निष्पत्ती क्र. – 6.5

परिसरामध्ये रुढ असलेल्या लोककथा, लोकगीते जाणून घेऊन आपल्यापेक्षा वेगळी भाषा, आहार पद्धती,वेशभूषा यावर चर्चा करतात व यांच्या वैशिष्ठ्यां संबंधित बोलतात.

अध्ययन कृती क्र 5.1

कृतीचे नाव: प्रश्नावली निर्मिती उतारा

* उतारा वाच प्रश्न बनव व उत्तरे लिही

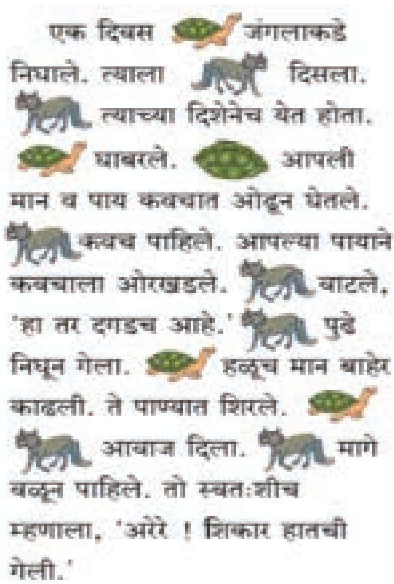
एक दिवस जंगलाकडे निघाले. त्याला दिसला. त्याच्या दिशेनेच येत होता. घाबरले. आपली मान व पाय कवचात ओढून घेतले. कवच पाहिले. आपल्या पायाने कवचाला ओरखडले. वाटले, 'हा तर दगडच आहे.' पुढे निघून गेला. हळूच मान बाहेर काढली. ते पाण्यात शिरले. आवाज दिला. मागे वळून पाहिले. तो स्वतःशीच म्हणाला, 'अरेरे ! शिकार हातची गेली.'

अध्ययन कृती क्र 5.2 कृतीचे नाव: **प्रसंग जाण**

खाली दिलेले शब्द व त्यातील संबंध ओळखून प्रसंग जाणून घेणे व त्याचे लेखन कर .

कुठे जाणार……. किती किलोमीटर….. मी पण…तिकडेच…..

तिकीट घ्या…. कुठले देऊ….. रुपये द्या………. सुट्टे……उतरा लवकर.

-

अध्ययन कृती क्र.- 5.3

- मोबाईल द्वारे ऐकलेल्या प्रसंगाचे लेखन तुझ्या शब्दात लिही.

अध्ययन कृती क्र.- 5.4

- दिलेले चित्र पाहून तू तुझे विचार प्रकटपणे दिलेल्या जागेत लिही.

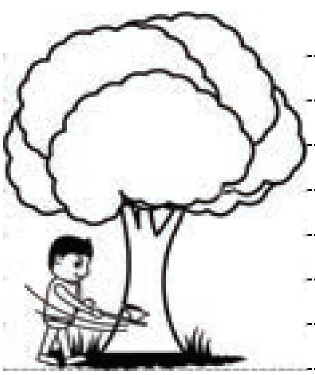

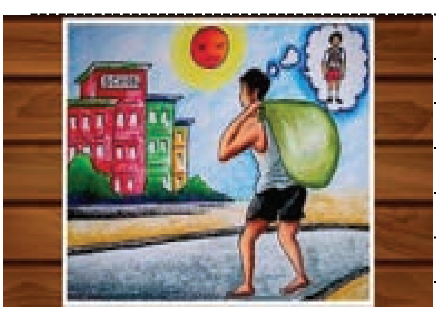

अध्ययन कृती क्र.- 5.5

*प्रसार माध्यमाद्वारे पाहिलेले वाचलेले किंवा स्वतः अनुभवलेले खालील विषयाबाबत चे विचार लिही.

1. पंढरीची वारी :
2. देवदर्शन :
3. जनावरांचा बाजार :
4. खेळणी बाजार :
5. जत्रा प्रवास :

मूल्यमापन कृती पत्रक - 1

1.) चित्रावरून प्रसंग लिही.

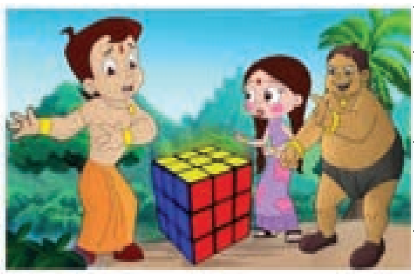

2) उतारा वाचून प्रसंग समजून घे व स्वतः प्रश्न व उत्तरे तयार करून लिही.

एकदा विजयनगरचा राजा कृष्णदेवराय यांचा दरबार भरला होता. नगरातील एका शेठजींनी आरडा ओरडा करीत दरबारात प्रवेश केला, "महाराज मी बरबाद झालो, माझी सर्व संपत्ती चोरीला गेली." राजा म्हणाला, "माझ्या राज्यात चोरी!" त्याने कोतवालाला आदेश दिला, “चोरास लगेच पकडून आणा".

कोतवालाला चोरास पकडणे जमले नाही. चोर चलाख होता चोऱ्या होतच राहील्या. राजपुरोहितानी चोराला पकडण्याचे काम तेनालिरामाकडे सोपविण्याचे राजास सुचविले. तेनालीरामने शांतपणे राजास सांगितले "मी चोराला लवकरात लवकर हजर करेन.

3) तू तुझ्या संघासोबत कब्बडी सामना जिंकलास तर तुम्ही जल्लोश करणाऱ्या प्रसंगाचे वर्णन लिही.

4.) आजारपणात तू डॉक्टरकडे गेलास ,या प्रसंगाचे तुझ्या शैलीत लेखन कर .

5.) सिंह आणि उंदीर या गोष्टीतील प्रसंग तुझ्या शब्दात लिही.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

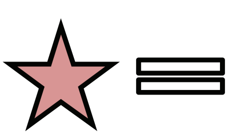

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक - 2

1.) कोरोना काळात डॉक्टर कोणाता विचार /सुचना सांगत आहेत, त्या लिही.

2.) “लॉकडाऊन” एक अनुभव यावर तुझे विचार तुझ्या शैलित लिही.

3) संत गाडगेबाबा स्वच्छतेबाबत लोकांना काय सांगत व कसे सांगत ते लिही.

4).राणी चन्नम्माचा लढाई बाबतचा शूर प्रसंग लिही.

5.) तेनाली रामा ने चोराला रंगेहाथ कसे पकडले हा प्रसंग पाठातून समजून लिही.

----

6) शब्द संबंध ओळखून प्रसंग लिही.

बॅंक …. …. बचत खाते……. स्लीप …… कॅशिअर….सही.

500…… जमा…… पैसे मोजले…….झाले… प्रिंट

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

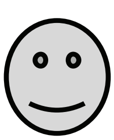 =

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक - 3

1.)चित्र ओळखून संवाद वर्णन लिही.

2.)जत्रेत कोण कोणती दुकाने असतात सविस्तर लिही.

3.जत्रेत पुस्तकांचे दुकान दिसल्यास तू काय करशिल ते थोडक्यात लिही.

4.जत्रेत अस्वच्छता का पसरते. व स्वच्छता का राखली पाहिजे ते विचार करून लिही.

5.) तू केलेल्या लांब पल्याच्या प्रवासाचे वर्णन लिही.

6.) तू पाहिलेले कोणते ही 5 चांगले प्रसंग तू लिही. ते तुला का चांगले वाटले ते सांग/लिही.

उदा. राम ने जखमी कुत्र्याला मलमपट्टी केली. कारण कुत्रा जखमी होता. रामाचा दयाळूपण मला भाळला .

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

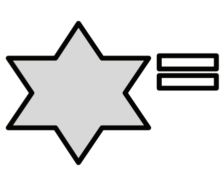

शिक्षकांचे मूल्यमापन प्रोत्साहन शेरा

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

अध्ययन निष्पत्ती क्र: 6.6

मातृभाषेमध्ये उपलब्ध असणाऱ्या वाचन साहित्याचे वाचन करूनअर्थ समजून घेतात.उदा. वर्तमानपत्र, कथा, माहिती पत्रक, आंतरजाल बातम्या (नेटवरील बातम्या) इत्यादीमध्ये आपल्याला आवडलेले आणि न आवडलेले विषय याबद्दल मत व्यक्त करतात आणि अभिप्राय लिहितात

अध्ययन कृती क्र. 6.1

अध्ययन कृतीचे नाव : वर्तमानपत्रातील बातम्यांचे वाचन करणे .

शाळा ग्रंथालयातील त्याच दिवसाचे किंवा अगोदरचे वर्तमानपत्र घेवून त्याचे वाचन करून पाच आवडलेल्या व न आवडलेल्या बातम्यांचे शिर्षक लिही .

* आवडलेल्या बातम्या

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

* न आवडलेल्या बातम्या

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

अध्ययन कृती क्र. 6. 2

अध्ययन कृतीचे नाव : 'गोष्टी वाचूया – आपल्या शब्दात लिहूया'

शाळा ग्रंथालयातील उपलब्ध असलेले गोष्टीचे पुस्तक,वर्तमानपत्र, साप्ताहिक किंवा मासिक घेवून गोष्टी वाचन करून तुझ्या शब्दात लिही.

अध्ययन कृती क्र. 6.3

अध्ययन कृतीचे नाव : 'गोष्टी वाचूया – समजून घेवूया '

गोष्टी वाचन करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही .

चातुर्य कथा

तीन गोष्टी

एकदा एक शिकारी रानात शिकारीसाठी गेला. दिवसभर खूप फिरला. पण त्याला शिकार काही मिळाली नाही. खूप प्रयत्न केल्यावर एक पक्षीच कसाबसा त्याच्या हाती लागला. शिकारी घरी यायला निघाला, तसा तो पक्षी त्याच्याशी बोलू लागला. म्हणाला, 'शिकारीदादा, तू मला सोड. मी तुला तीन महत्त्वाच्या गोष्टी सांगेन, ज्या तुला फार उपयोगी पडतील!'

'कोणत्या आहेत त्या गोष्टी?' शिकाऱ्याने उत्सुकतेने विचारले.

'आधी तू मला सोड.' पक्षी म्हणाला. शिकाऱ्याने पक्ष्याला सोडून दिले. पक्ष्याने पहिली गोष्ट सांगितली, 'तुझी खूप आवडती गोष्ट हरवली तरीही तू दुःख करू नकोस.'

'बरं,' शिकारी म्हणाला.

नंतर पक्षी उडाला व एका झाडाच्या फांदीवर जाऊन बसला आणि म्हणाला, 'दुसरी गोष्ट अशी, की तुला एखादी गोष्ट बरोबर वाटली नाही तर तू त्यावर विश्वास ठेवू नकोस.'

'ठीक आहे,' शिकारी म्हणाला.

तेवढ्यात तो पक्षी उडून डोंगराच्या शिखरावर जाऊन बसला आणि मग मोठ्याने ओरडून म्हणाला, 'शिकारी दादा, मला तू उगाचच सोडलंस. तुझं खूप मोठं नुकसान झालं, कारण की माझ्या पोटात एक अमूल्य असा हिरा आहे.'

हे ऐकल्यावर त्या शिकाऱ्याला मात्र खूपच वाईट वाटलं. तो पश्चाताप करू लागला व म्हणाला, 'अरेरे! हे मी काय करून बसलो? उगाचच मी सोडलं त्या पक्ष्याला!'

तसा तो पक्षी हसत हसत बोलला, 'अरे शिकारी दादा, मी तुला दोन महत्त्वाच्या गोष्टी सांगितल्या, पण त्यांचा काहीच उपयोग नाही झाला. म्हणून आता मी तुला तिसरी गोष्टच सांगणार नाही.'

'का?' शिकाऱ्याने विचारले.

'कारण तू त्या लक्षातच ठेवत नाहीस. माझ्या पोटात हिरा आहे या अतर्क्य गोष्टीवर तू विश्वास ठेवलास. मनाला न पटणाऱ्या गोष्टीवर विश्वास ठेवू नकोस, असे मी तुला म्हटले. आवडती वस्तू हरवल्यास किंवा गमावल्यास दुःखी होऊ नकोस, असेही सांगितले. पण दोन्ही तू विसरलास. मग तुला तिसरी गोष्ट सांगण्यात काहीच अर्थ नाही.' असे म्हणून तो पक्षी उडून गेला.

तात्पर्य: लोभ, हव्यास हा अमर्याद असतो. त्याला मर्यादा घालण्याने दुःख कमी होऊन सुखाचा मार्ग मिळतो.

1. शिकारी रानात कशासाठी गेला होता ?

....

2. पक्षी शिकाऱ्याला किती गोष्टी सांगणार होता ?

....

3.पक्षाने गोष्टी सांगण्यापूर्वी शिकाऱ्याला काय सांगितले ?

....

4.शिकाऱ्याला पश्चाताप का झाला ?

....

5. पक्षाने शिकाऱ्याला तिसरी गोष्ट का सांगितली नाही ?

....

अध्ययन कृती क्र. 6.4

अध्ययन कृतीचे नाव : माहिती पत्रकाचे वाचन करून प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे .

खालील माहिती पत्रकाचे वाचन करून प्रश्नांची उत्तरे लिहा ?

1. वरील माहितीपत्रक कशाचे आहे ?

....

2. पुस्तक प्रदर्शन कोठे भरले आहे ?

....

3.बालसाहित्य खरेदी करणे फायद्याचे आहे. कारण लिहा ?

....

4.तुम्हाला पुस्तके खरेदी करायला आवडते का ?

....

अध्ययन कृती क्र. 6.5

अध्ययन कृतीचे नाव : घटना योग्य क्रमाने लिहिणे .

खालील वाक्ये वाचन करून घटना योग्य क्रमाने लिहा व गोष्ट तयार करा. .

1. दोघेही आजोबा जवळ जातात.

2. रस्त्यावरून गाड्या ये - जा करत असतात.

3. त्यांचा हात पकडून त्यांना रस्ता ओलांडण्यास मदत करतात.

4. प्रविण आणि रॉबर्ट दोघे मित्र शाळेला जात असतात.

5. आजोबा मदतीबद्दल त्यांचे कौतुक करतात.

6. रस्त्याच्या पलिकडे एक आजोबा रस्ता पार करण्यासाठी थांबलेले असतात.

योग्य क्रम.-

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

मूल्यमापन कृती पत्रक - 1

1. खालील उतारा वाचन करून समजून घ्या व प्रश्नांची उत्तरे लिहा .

सकाळचे दहा वाजले . सर्व मुले पटांगण स्वच्छ करून मैदानात उभी होती. इतक्यात घंटा झाली. सर्व मुले आपल्या वर्गाप्रमाणे ओळीत प्रार्थनेसाठी थांबली . अजयने प्रार्थना सभेचे नेतृत्व केले. सर्व मुलांनी 'सर्वात्मका शिवसुंदरा' ही प्रार्थना म्हटली . प्रतीक्षाने 'स्वतःसाठी तर सगळेच जगतात पण दुसऱ्याच्या सुख-दुःखात जो सामील होतो तोच खरा माणूस.' हा सुविचार सांगितला. गुरव गुरुजींनी सुंदर बोधकथा सांगून सुविचाराचा अर्थ पटवून दिला. राष्ट्रगीत व प्रतिज्ञा झाल्यावर मुले ओळीने आपल्या वर्गात गेली.

1. पटांगण कोणी स्वच्छ केले?

....

2. मुले प्रार्थनेसाठी कशी थांबली?

....

3. सुविचाराचा अर्थ सांगण्यासाठी गुरुजींनी काय सांगितले?

....

4. प्रतीक्षाने कोणता सुविचार सांगितला?

....

5. मुलांनी कोणती प्रार्थना म्हटली?

....

2.खालील शब्दांचा उपयोग करून तुमचे स्वतःचे वाक्य लिहा .

1. राष्ट्रगीत = ...

....

2. प्रार्थना = ...

....

3. पटांगण = ...

....

4. नेतृत्व = ...

....

3. खाली दिलेल्या ताऱ्यातील कमीत कमी दोन शब्द वापरून अर्थपूर्ण वाक्ये बनवा .

रोहन , जत्रा , मित्र , खेळ , प्रनील , अभ्यास . शाळा .

उदा: रोहन सायकलवरून शाळेला जातो .

1.--

----

2. ---

3.--

4.--

मूल्यमापन कृती पत्रक - 2

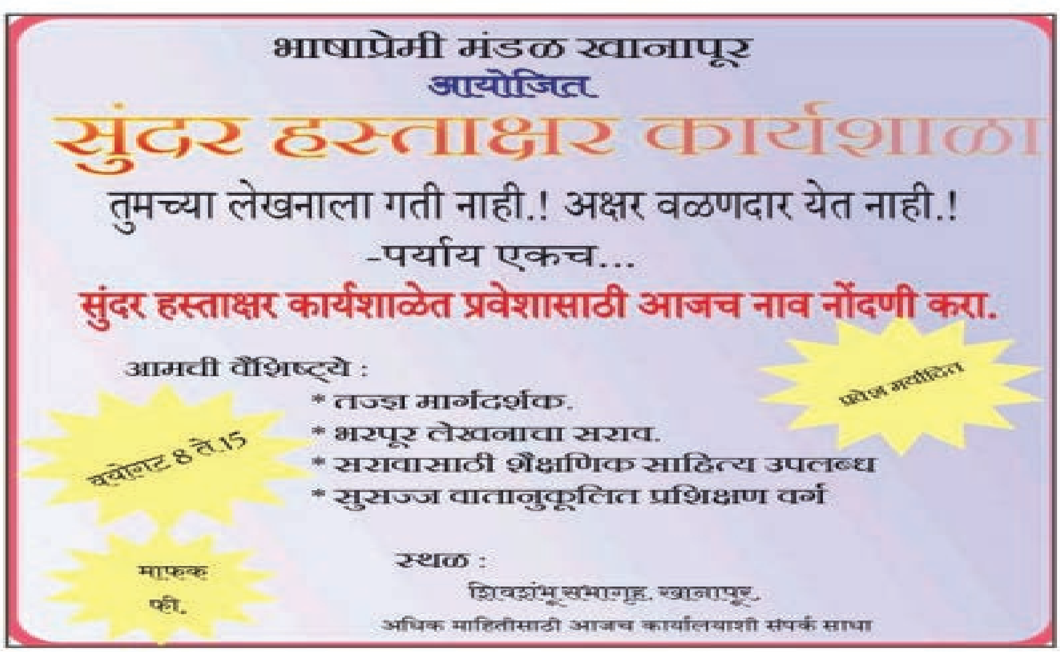

वरील जाहिरातीचे वाचन करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा

1. ही जाहिरात कशाची आहे?

....

2. येथे कोणत्या वयोगटातील मुलांना प्रवेश आहे?

....

3. ही कार्यशाळा कोणी आयोजित केली आहे?

4. या कार्यशाळेचे ठिकाण कोणते आहे ?

4. या कार्यशाळेचा उपयोग विद्यार्थ्यांची कोणती बाब   सुधारणा होण्यासाठी होईल?

अ. वाचन ब. गायन क. लेखन ड.भाषण

2.कंसातील शब्द वापरून वाक्य पूर्ण करा .

(ने , च्या , नो , ला , स)

1. " मुला..... ओळीत थांबा." असे गुरुजी म्हणाले .

2. अकबर सुनील... म्हणाला , " चल आपण खेळाय.... जावूया ."

3. पांडू.... माधुरी... वही दिली .

4. राधिका आई.... पाया पडली .

3.खालील ताऱ्यात समानार्थी शब्द दिले आहेत ते ओळखून लिहा .

फुल , आपत्ती , उत्कर्ष , कीर्ती , मेहनत

भरभराट , प्रसिद्धी , परिश्रम , संकट , कसम

1.		
2		
3.		
4.		
5.		

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

☆ =

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती – कृतीपत्रक – 3

मधमाशी

उठुनि सकाळी ती मधमाशी ॥
जाते की मध मिळवायासी॥
थेंबे थेंबे सांठवि त्यासी ॥
उद्योगी मोठी ॥ 1॥

आळस तिजला ठाऊक नाही॥
सर्व दिवस ती खपते पाही॥
थंडी-ऊन म्हणेना काही ॥
उद्योगी मोठी ॥2॥

गोड गोड मध निपटुनि घेते ॥
थोडा म्हणुनी मुळी न रुसते ॥
साठवुनी तो जपुनि ठेविते॥
उद्योगी मोठी ॥ 3॥

थोडाही गुण मिळता घ्यावा ॥
साठा त्याचा नित्य करावा ॥
कोणालाही तो शिकवावा ॥
ठेवा हे चित्ती ||4||

दिलेल्या पद्यावर आधारित खालील प्रश्नांची उत्तरे स्वतःच्या भाषेत लिहा.

प्र. 1 सकाळी उठल्यावर मधमाशी काय करते?

....

प्र. 2 कवीने मधमाशीला 'उद्योगी मोठी' असं का म्हटलंय?

....

प्र. 3 मधमाशीकडून आपण काही शिकावं, असं कवी का सुचवतो?

....

खालील शब्दांचे वाचन करा त्यांचा वापर करून अर्थपूर्ण वाक्य बनवा .

1. गाव , पाणी , नदी = ...

2. शाळा , शिस्त , स्वच्छता = ...

3. मित्र , खेळ , मज्जा = ...

4. आई – वडील , आदर , गुरुजन = ...

'माझे ज्ञानमंदिर' या शब्दाच्या प्रत्येक अक्षरावरून उभा अर्थपूर्ण शब्द लिहून कोडे सोडवा .

(सूचना : कोडे सोडविण्यासाठी खालील वाक्यांचा अर्थ आपणास मदत करेल.)

1. आई चा समानार्थी शब्द.
2. वरून पडणारा पदार्थ वरच्या वर हातात घेणे.
3. महान संतांचे नाव.
4. डोके नम्रपणे झुकविणे , नमस्कार करण्याचा प्रकार.
5. एका मुलीचे नाव , स्वर्गातील गंगा
6. दिन शब्दाचा समानार्थी शब्द.
7. सूर्य , दही घुसळण्याचे साधन.

1 मा	2 झे	3 ज्ञा	4 न	5 मं	6 दि	7 र

शिक्षकांचे मूल्यमापन प्रोत्साहन शेरा

श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती क्र. – 6.7

भाषाशैलीकडे लक्ष देत त्या जाणून घेतात. उदा. कवितेतील यमक, लय, कथा, वाकप्रचार, म्हणी इत्यादी.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 7.1

ताऱ्यातील अक्षराला यमक शब्द लिही.

उदा. लहान ,छान ,कान ,

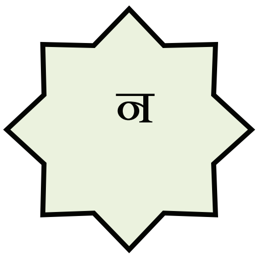

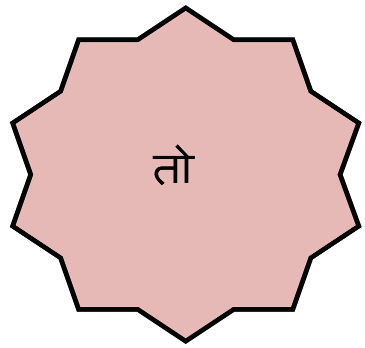

अध्ययन कृती क्र. 7.2

ज्योत - कवितेमधील यमक शोधून लिही.

आधी होते मी दिवटी.
शेतकऱ्यांची आवडती.
झाले इवली मग पणती.
घराघरातून मिणमिणती ॥1॥

समई केले मला कुणी
देवा पुढती नेवोनी
निघुनी आले बाहेर
सोडित काळासा धूर ॥2॥

काचेचा मग महाल तो
कुणी बांधुनी मज देतो
कंदिल त्याला जन म्हणती
मीच तयातिल परि ज्योती ॥3॥

बत्तीचे ते रुप नवें
पुढे मिळाले मज बरवें
वरात मज वाचून अडे
झगमगाट तो कसा पडे ॥4॥

आतां झाले मी बिजली
घरे मंदिरे लखलखती
देवा ठाऊक काय पुढे
नवा बदल माझ्यात घडे ॥5॥

एकच ठावे काम मला
प्रकाश द्यावा सकलाला
कसलेही मज रुप मिळो
देह जळो अन् जग उजळो ॥6 ॥

---------------------------------- ---------------------------------- ----------------------------------

---------------------------------- ---------------------------------- ----------------------------------

---------------------------------- ---------------------------------- ----------------------------------

---------------------------------- ---------------------------------- ----------------------------------

---------------------------------- ---------------------------------- ----------------------------------

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 7.3 a

कृतीचे नाव :- " कथा वाच कथा जाण "

पावसाळ्याचे दिवस होते. राजूचे घर शाळेपासून दूरवर होते. आईने दिलेला डबा व दप्तर घेऊन, रेनकोट घालून भर पावसात राजू शाळेला चालत जात होता. वाटेत त्याला झाडामागून कोणचा तरी आवाज ऐकू आला.

आवाजाच्या दिशेने राजू जाऊन पाहतो तर त्याला एक आजोबा झालाखाली थंडीने कुडकुडत, भुकेने व्याकूळ झालेले दिसले. राजूने त्यांची विचारपूस केली व त्यांना आपल्या डब्यातील खाऊ दिले व अंगावर रेणकोट पांघरला व राजू शाळेकडे भिजतच आला.शाळेत यायला त्याला उशिर झाला होता. वर्ग सुरू होता. शिक्षकांनी राजुला समोर बोलाविले व उशिर होण्याचे कारण विचारले. घडलेला सर्व प्रकार, राजुने सांगितला.घडलेली हकिकत ऐकून शिक्षकांनी राजुला शाब्बासकी दिली व सर्वांसमोर कौतूक केले.

* कथे आधारित प्रश्नांची उत्तरे लिही.*

1)राजू शाळेला कसा निघाला ? --

2) झाडापाठीमागे राजुला कोण दिसले ? --

3) आजोबा कोणत्या स्थितीत होते ? --

4)राजूने आजोबांसाठी काय दिले. ? ---

5) राजुच्या वर्गात काय घडले ? --

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 7.3 b

कृतीचे नाव :- "रचा शब्दावरून कथा "

खालील शब्दातील संबंध समजून कथा लिही.
खेडूत ~~~~~~निरक्षर ~~~~~~ चष्मा ~~~~~~~~~ वाचन ~~~~ शहर
दुकानदार ~~~~~~ पुस्तक ~~~~~~लिहायला~~~~~ वाचायला ~~~~~~ शिक.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 7.4 a

कृतीचे नाव :- “प्रचार प्रचार वाकचार ”

* खालील उदा. शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाने ओळखून अर्थासह लिही.

1) आमच्या शाळेच्या कब्बडी संघाने इतर संघाचा पराभव केला.

2) लोणचे पाहूण शामच्या तोंडाला पाणी सुटले.

3) राजुच्या काकाने आजारावर मात केली .

4) कारे ? तुझी शरमेने मान खाली.

1) --

2) --

3) --

4) --

अध्ययन कृती क्र. 7.4b

कृतीचे नाव :- “उपयोगिता वाकप्रचाराची ”

सांकेतिक चित्रे ओळखून वाक्प्रचार लिहून मित्राच्या मदतीने वाक्यात उपयोग कर.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 7.5 a

कृतीचे नाव :- **“म्हणी मेवा ”**

शिक्षकांनी ऐकविलेल्या ध्वनिफितीमधील म्हणी स्मरण करुन लिही.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 7.5 b

कृतीचे नाव **:-** **“म्हणी गवसल्या ”**

* दिलेला उतारा वाचून त्यातील म्हणी ओळखून लिही.

रोहन सांगतो, “ गर्वाचे घर खाली” पण वरुण ऐकतच नाही. तो सतत बोलत असतो. “डोंगर पोखरून उंदिर काढणे मला जमत नाही रे बाबा”. तेवढ्यात रशिद बोलतो “कुऱ्हाडीचा दांडा गोतास काळ” असतो बघ. हे ऐकूण “बुडत्याचा पाय खोलात” गेला असे वाटले,राघवला .तो म्हणतो कसा , “देश तसा वेश” हे ऐकूण रोहन म्हणाला पळसाला पाने तिनच . शेवटी रशिद बोलला “हपापाचा माल गपापा”.

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 1

A.चित्र ओळखून शब्द व त्या वरून यमक शब्द लिही.

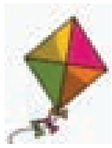 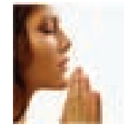 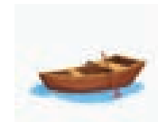

----------------	---------------	---------------	---------------	----------------	-----------------
----------------	--------------	---------------	---------------	----------------	-----------------
----------------	---------------	---------------	---------------	----------------	-----------------
---------------	---------------	---------------	- --------------	----------------	-----------------
----------------	---------------	---------------	---------------	----------------	----------------

B. दिलेली कविता वाच व त्यातील यमक शब्द ओळखून लिही. (तुझा स्वरचित यमक)

जीवनी नवतेज राहो, अंतरंगी भावना	------------------------	-------------------
सुंदराचा वेध लागो मानवाच्या जिवना.	------------------------	-------------------
शौर्य लाभो, धैर्य लाभो सत्यता संशोधना	------------------------	------------------
सत्य सुंदर मंगळांची नित्य हो आराधना…	------------------------	------------------
केशराचे घातले हे सडे भूवरी	-------------------------	----------------
त्यावरूनी येई त्याची डौलाने स्वारी	--------------------------	------------------
डोंगराच्या आडून हा डोकावी हळू	------------------------	----------------
आणि फुले गुलाबाची लागे उधळू	-------------------------	------------------

C. दिलेले अक्षर शब्दातील शेवटचे समजून त्या अक्षराचे यमक शब्द लिही.

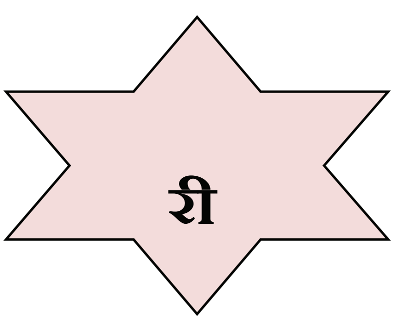

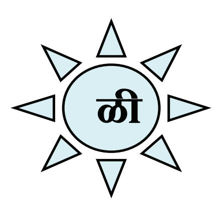

D. दिलेले यमक शब्द वापरून कविता किंवा चारोळी रचण्याचा प्रयत्न कर.

बाहुली , सावली , माय , साय

लहान , तहान माऊली , सावली

---. ---.

---. ---

--- ---

---. ---

E.तुझ्या वाचनातील तालबद्ध /यमक शब्दांच्या जोड्या लिही.

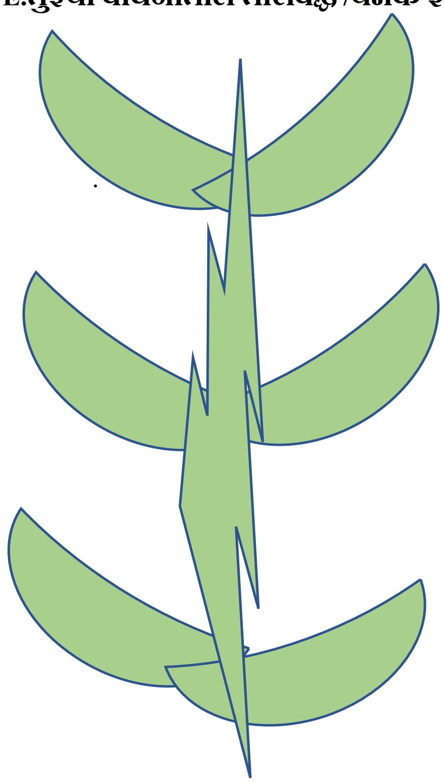

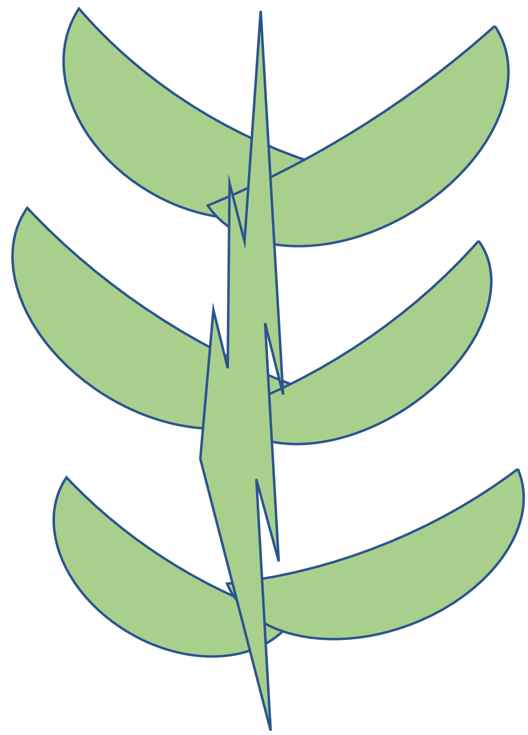

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

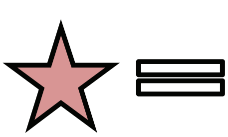

शिक्षकांचे मूल्यमापन कींवा प्रोत्साहन शेरा

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 2

1) दिलेल्या कथेचे प्रकट वाचन योग्य विरामचिन्हासह कर व प्रश्नांची उत्तरे लिही.

एक दिवस कासव जंगलाकडे निघाले,त्याला कोल्हा दिसला, कोल्हा त्याच्या दिशेने येत होता. कासव घाबरले. कासवाने आपली मान व पाय कवचात ओढून घेतले. कोल्ह्याने कवच पाहिले, आपल्या पायाने कवचाला ओरबाडले, कोल्हयाला वाटले, 'हा तर दगडच आहे! कोल्हा पूढे निघून गेला,

कासवाने हळूच मान बाहेर काढली. ते पाण्यात शिरले. कासवाने कोल्ह्याला आवाज दिला कोल्हयाने मागे वळून पाहिले. तो स्वत:शीच म्हणाला, 'अरेरे! शिकार हातची गेली.

1) कासव कोठे निघाला ? --

---

2) कासवाच्या दिशेने कोण येत होते ? --

3) कोल्हयाला पाहून कासवाने काय केले ? ---

----

4) कोल्हयाने काय केले व शेवटी काय म्हटले ? --

----

2) दिलेल्या शब्दा आधारे कथा लिही ?

राजू……., शाळा………….. पाऊस……., झाड……….. आजोबा ……….. रेणकोट……… उशीर ………….., प्रार्थना …… शिक्षक ……… हकिकत ……………… शाबासकी…………

----

3) दिलेली चित्रे पाहून कथा लिही.

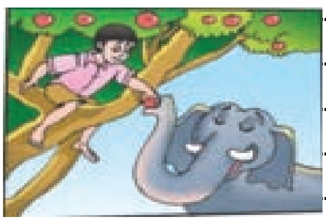

4) तेनाली रामा किंवा बिरबल यांची एखादी कथा लिही.

6) तू वाचलेल्या कोणत्याही पाच कथांची नावे आठवून लिही.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 3

मित्राच्या किंवा शिक्षकांच्या मदतीने वाक् प्रचारांचे अर्थ लिहा.

1. विद्याभ्यास:- --
----

2. लळा लावणे :- --
----

3. लाड पुरवणे :- --
----

4. धैर्य वाढवणे :- ---
----

5. जीव ओवाळून टाकणे :- ---
----

2) दिलेल्या वाक् प्रचारांचा वाक्यात उपयोग लिही

धूम ठोकणे :- ---

डोकावून पाहणे :- --

सन्मान करणे :- --

निश्चय करणे. :---------------- ---

सामोरे जाणे:--

3.दिलेल्या वाक्यातील वाक्प्रचार ओळखून ते वाक्यात उपयोग करून लिही.

1.आपण सर्वांनी पर्यावरणाचे रक्षण करणे गरजेचे आहे.

2.माझे गाव निर्मलग्राम होणार आहे.

3.राजुला मोत्याचा खूप लळा लागला आहे.

4.सरांनी शाळेत छान शिस्त रुजविली आहे.

5. महाराजांनी पराक्रम गाजविला आहे.

4.पुस्तकातील पाच वाक् प्रचार शोधून अर्थासहित लिही

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

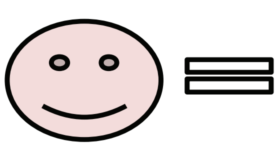

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 4

1.दिलेल्या चित्रा आधारे म्हण ओळखून लिहा.

2.म्हणी पूर्ण कर

1)चोराच्या मनांत ~~~~~~~~~~~ 2) आयत्या बिळात ~~~~~~~~~~~

3) घरोघरी ~~~~~~~~~~~~~~~~ 4) हापापाचा ~~~~~~~~~~~~~ गपापा.

5) उथळ ~~~~~~~~~~~ खळखळाट फार. 6) डोंगर पोखरून ~~~~~~~~~~~~~~~

7)वड्याचे तेल ~~~~~~~~~~~. 8) बाप तसा ~~~~~~~~~~~~~~

3.म्हणींचा अर्थ समजून घेऊन लिही.

a .थेंबे थेंबे तळे साचे :- :---------------------------------------

b.म्हशीची शिंगे म्हशीला जड नसतात :---------------------------------------

c.बुडत्याचा पाय खोलात :---------------------------------------

d.आंधळा मागतो एक डोळा, देव देतो दोन :---

----

e.डोंगर पोखरून उंदीर काढणे :---

F. तू ऐकलेल्या पाच म्हणी लिही.

4.प्राण्यांचा उल्लेख असणाऱ्या पाच म्हणी लिही

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

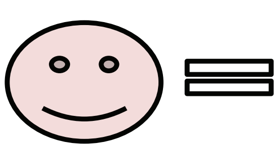

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	**सही**

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण =2

अध्ययन निष्पत्ती क्र- 6.8

वेगवेगळ्या साहित्य प्रकारामधील साहित्यकृती वाचताना त्यातील चढ-उतार, योग्य गती व विरामचिन्ह युक्तवाचतात.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र- 8 .1

a) तू वाचलेल्या गोष्टी पुस्ताकां विषयी विचारलेल्या प्रश्नाची उत्तरे लिहा .

1. तुम्ही वाचलेल्या गोष्टींची नावे सांगा.

2.. तुमच्या आवडत्या गोष्टीचे नाव लिही. ?

3.तूमच्या आवडत्या पुस्तकाचे नाव लिही ?

4. विरामचिन्हे म्हणजे काय ?

5. विरामचिन्हे का वापरतात ?

6.कोण- कोणती विरामचिन्हे आहेत ?

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र- 8 .2

1. **खालील उताऱ्याचे वाचन लक्षपूर्वक वाचन करा .**

ताज्या भाज्यांचे ढीग आपल्याला सौंदर्याचे दर्शन घडवतात. त्या भाज्यामधील विविधता माझ्या मनाला खुलवते. भोपळी मिर्चिचा रुबाब केवढा ! सगळ्या भाजीची ती राणीच जणू , तिच्यात आता रंगांची विविधता आली आहे. पिवळी भोपळी मिरची, तांबडी भोपळी मिरची ! या मिरच्या नुसत्या जेवणाच्या टेबलाची शोभा वाढवतात असे नाही , तर भाजीच्या दुकानाचीही शोभा वाढवतात. कोबी , फ्लावर यांचे गड्डे , तांबडा भोपळा , दुधी भोपळा आणि कोहळा हे जवळीक साधत असतात. पडवळ आणि विविध शेंगांच्या भाज्या दुकानात पसरलेल्या असतात. वांग्याचे रंग आणि यांत किती विविधता ! घोसाळी , दोडकी , भेंडी , तोंडली आपले अस्तित्व दाखवत असतात.

2.तुम्हाला माहित असणाऱ्या पालेभाज्या लिहा .

जमिनीत	वेलीला	झाडांना

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र- ८ .3

A : सिंह व माकड

खालील कथेचे योग्य - चढ उतार सहीत वाचन कर.

एकदा एक सिंह जंगलातल्या एका मोठ्या खड्यात पडला . त्रासुन सिंह इकडे- तिकडे पाहू लागला . त्याला कुठलाच मार्ग दिसत नव्हता . तेव्हा तिथे झाडावर एक माकड आले . सिंहाला या परिस्थितीत बघुन तो त्याची खिल्ली उडवू लागल ा , काय रे सिंहा , तू तर मोठा राजा बनून मिरवत असतोस , आता कळले ना ! आता शिकारी येईल आणि तुला मारुन तुझे दात आणि नखे काढुन त्याच्या वस्तू बनवले आणि तुझी बातमी आणि फ़ोटो टि. व्हीवर दाखवेल . तेवढ्यात ज्या झाडावर माकड बसले होते,, तीच फ़ांदी नेमकी तुटली . सिंहासमोर पडलेले माकड हुशारीने लगेच म्हणाले , तुमची शपथ दादा , तुमची माफ़ी मागायला मी खाली उडी मारली .

.वरील

चिन्ह	गणिती खुणा	एकूण
.		
,		
?		
!		
–		

उताऱ्यात किती वेळा कोणते चिन्हे आले आहे ते गणिती खुणा करून लिहा व नंतर एकूण लिहा .

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र- 8 .4

प्रश्न 1 खाली दिलेल्या शब्दांचा वापर करून विरामचिन्ह युक्त परिच्छेद लिहा .

माझी आई , मी , प्राणी संग्रहालय , आंनदाचा दिवस , मोठे प्राणी संग्रहालय , लोकांनी भरलेले , अनेक प्रकारचे प्राणी , पक्षी , पिंजऱ्यात प्राणी , वाघ

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र- 8 .5

प्रश्न : खालील उताऱ्याचे वाचन कर व योग्य जागी विरामचिन्हांचा वापर करा .

स्वामी विवेकानंद भारत भ्रमंती करत असेच एकदा उत्तरेकडील अलवार संस्थानात गेले __ त्याचे प्रवचन ऐकायला गेलेल्या त्या संस्थानाच्या दिवाणाने प्रभावित होऊन त्यांना राजवाड्यावर नेले आणि त्यांची राजा मंगल सिंह यांची भेट घडवून आणली __ राजाचे आयुष्य चैनीत चालले होते __ शिवाय त्याच्या मनात राजेपणाचा अहंकारही होता __ विवेकानंदाना पाहून त्याला वाटले __ बोलून चालून हा एक तरुण संन्यासी __ इंग्रजीत प्रवचन करत असला __ तरी याचा अनुभव तो किती असणार __ आपण याची फिरकी घ्यावी __ असा विचार करून तो म्हणाला __ स्वामीजी मूर्तीपूजा म्हणजे शुध्द अडाणीपणा आहे__ असे मी मानतो__ एखाद्या मूर्तीला हळदी कुंकू आणि फुले वाहतांना __ तसेच तिच्यापुढे हात जोडतांना पाहिले कि __ मला त्यांची कीव येते __ या विषयी तुम्हाला काय वाटते__

गट कार्य मित्रांचे वाचन मूल्यमापन खालील स्तराने कर.

मित्राचे नाव	उत्तम वाचन (5 *)	मध्यम वाचन (3 *)	साधारण वाचन (2 *)

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र- 8.6

वरील उताऱ्यात आलेल्या विरामचिन्हांची नावाची यादी कर.

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 1

प्रश्न 1. खालील वाक्यांचे वाचन करून योग्य विरामचिन्हांचा वापर करून पुन्हा लिही.

सर त्याची फक्त फळच उपयुक्त असतात का.

अरे वा तिथे तुला काही नवीन आढळले

बाळ एवढ्या लहान वयात ही तुझं मन केवढं मोठं आहे रे.

माझ्या गावाजवळ नदी आहे

बाबांनी बाजारातून बिस्कीट केक डोनेट आणले

श्रीकाका म्हणाला राधा इकडे ये

प्रश्न 2. खालील विरामचिन्हांची नावे लिहा.

1. . ...

2. ? ....

3. ! ....

4. , ...

5. “ ” ....

6. ‘ ’ ....

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

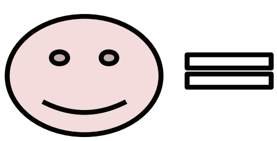

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण =2

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 02

प्रश्न 1. खाली दिलेल्या विरामचिन्हांचा नावासमोर योग्य चिन्ह लावून प्रत्येकी एक एक वाक्य लिही.

विराम चिन्ह …………..
…………………………………………………………………………………..

अर्धविराम …………….
………………………………………………………………………………………

प्रश्नचिन्ह. ……………..
………………………………………………………………………………………

उद्गारवाचक चिन्ह. ……….. ....
……………………………………………………………………………..............

एकेरी अवतरण चिन्ह …………......
....

प्रश्न 2 खालील शब्द वाच व पुन्हा लिही.

1.धक्का …………… 2. पट्टा ……………………

3.दख्खन. ………… 4. खिल्ली ………………………..

5. कच्चा …………… 6. ब्रह्म ………………………

7. सज्जन ……................ 8. प्रल्हाद. ……………………

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 03

प्रश्न 1 खालील संवादाचे चढ – उतारानुसार वाचन करा .

विद्यार्थी : सर , नमस्कार करतो

शिक्षक : ये , ये , महेश ! बाळ कसा आहेस तू ?

पालक : (आईवडील शिक्षकांना नमस्कार करतात .) नमस्कार सर

शिक्षक : अरे व्वा ! आज सारे कुटुंब आमच्या घरी . चांगला योग आहे.

आई : आपली कृपा सर (विद्यार्थी हातातला पेढ्यांचा बॉक्स शिक्षकांना देतो)

महेश : सर , काल निकाल लागला . मला परीक्षेत 96.6 गुण मिळाले .

शिक्षक : व्वा ! अभिनंदन ....अभिनंदन ! वडील हे तुमच्या मार्गदर्शनामुळे ! तुम्ही महेशला चांगले तयार केले . म्हणून ......

शिक्षक : अहो , तसं नाही विहिरीत असतं तेव्हा पोहऱ्यात येतं ना !

महेश : माझ्या यशाचं सारे श्रेय तुम्हाला व आईवडील यांनाच आहे !

आई : हो ना ! परीक्षेआधी महिनाभर महेश आजारी होता .

वडील : त्याने तर धसकाच घेतला होता , परीक्षा कशी पार पडेल म्हणून .... तुम्ही दोन चांगल्या गोष्टी सांगून तयार केलंत .

शिक्षक : महेश मुळात हुशारच आहे . ऐन परीक्षेवेळी मुलांना थोडी भीती वाटतेच !

आई : तुम्ही त्याची भीती पळवून लावलीत सर

प्रश्न 2 : तुम्हाला येत असलेल्या संवादाचे लेखन विराम चिन्ह युक्त करा .

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन शेरा

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण =2

अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक :- 6.9

विध्यार्थी नवीन शब्दाच्या वापरासाठी उत्सुकता दर्शवितात आणि त्यांचा अर्थ समजून घेण्यासाठी शब्दकोशाचा वापर करतात.संदर्भानुसार शब्दांचा लेखी/ बोली भाषेत वापर करतात.

अध्ययन कृती क्रमांक : 9.1

अध्ययन कृतीचे नाव: " शब्दांचा अर्थ लिहूया "

1 खाली दिलेल्या शब्दांचा अर्थ शब्दकोषात शोधून लिहा.

खेद	
भृंग	
मोह	
वृष्टी	
हर्ष	
वाटिका.	

अध्ययन कृती क्रमांक :: 9.2

अध्ययन कृतीचे नाव: " शब्दांचे ज्ञान वाढवूया "

कंसात दिलेले शब्द निवडून खाली दिलेल्या समानार्थी शब्दांच्या जोड्या ओळखून लिही..

(सोबत, ढीग, पवन, पुष्प, माता, नभ, पाखरे, सूर्य)

पक्षी - ---

मित्र ---

आकाश --

फूल ---

वारा - ---

आई - ---

रास – --

संगे- ---

अध्ययन कृती क्रमांक : 9.3

अध्ययन कृतीचे नाव: " थोडा प्रयत्न करूया "

खाली दिलेल्या वाक्यात चौकटीतील योग्य शब्द लिहून वाक्य पूर्ण करा.

उदाहरण - देह

महात्मा गांधीजींनी देशासाठी आपला देह झिजविला.

(कामना , दुर्बल , आराधना, सद्भावना)

१) विद्येची ------- हेच विद्यार्थ्यांचे आद्य कर्तव्य असते.

२) मला परीक्षेत चांगले यश मिळाले त्यामुळे आईवडिलांची ...... पूर्ण झाली.

३) ....ने देशाची सेवा करावी.

४) कर्जामुळे शेतकरी आर्थिक दृष्ट्या .... झाले.

अध्ययन कृती क्रमांक : 9.4

अध्ययन कृतीचे नाव: " नवीन वाक्ये लिहूया "

खालील शब्दांचा वाक्यात उपयोग करून लिहा आणि वाक्य पूर्ण करा.

उदाहरण. – सद्गुण

रमा ही फार सद्गुणी विद्यार्थिनी आहे.

1) कसोटी = ...

2) माय = ...

3) धन = ...

4) उत्सव = ...

5) लेणं = ...

6) रुजविणे = ...

अध्ययन कृती क्रमांक : 9.5

अध्ययन कृतीचे नाव: चला थोडे बोलूया "

खाली दिलेले शब्द वापरून वाक्य सांगा.

उदाहरण _कलिका

- रमाने सुंदर पुष्प कलीका तोडून आणल्या.

1.ओणवी --

2. जलबिंदू --

3. वळचण --

4. दौलत --

5. दर्या --

6. जलधारा --

मूल्यमापन कृती पत्रक 1

a. वर्तुळात दिलेल्या शब्दां मधून योग्य शब्द निवडून खाली दिलेल्या योग्य शब्दासमोर लिहा.

वाटिका ,हर्ष ,खेद,मोह, वृष्टी, कुसुम

1) वर्षाव ----------------------- 2) आनंद ----------------------

3) बाग ----------------------- 4) दु:ख -----------------------

5) फुल ------------------------- 6) आशा. -------------------------

b.पुढील चित्रांना एक समानार्थी शब्दांची जोडी लिहा

1 2 3 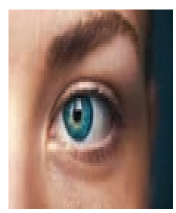 4 5.

1. ----------------------------- 2. ---------------------------

3- ----------------------------- 4. -----------------------------

5. ---------------------------

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

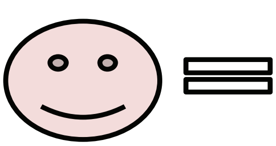

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण =2

मूल्यमापन कृती पत्रक - 2

A.खालील वाक्यात काही बोली भाषेतील शब्द वापरले आहेत ते ओळखून त्या जागी प्रमाण भाषेतील शब्द वापरून वाक्य सांगा.

1) म्या कधी खोटं बोलत नाय. --

2) आमास्नी काळजी हाय. --

3) माझ्याशिवाय कायबी चालणार नाय. ---

4) सगळेजण येवस्तित आहेत. ---

5) त्याच्याकडे लई संपत्ती आहे. ---

6) त्यो रोज शिवारात राबतोय. --

B.खाली दिलेल्या उताऱ्यातील गडद अक्षरांचे शब्द काढून पुढे चौकटीत दिलेले शब्द वापरून उतारा पुन्हा लिहा. (लळा, उत्सव, माय, धन, लेणं, कसोटी)

उतारा

एका समारंभात आमचे शिक्षक बोलत होते ."शिक्षण हीच खरी **संपत्ती** आहे . माणसाचा तो खरा **दागिना** आहे. बालपणातच मुलांना शिक्षणाची **ओढ** असली पाहिजे. आपल्या शाळेवर **प्रेम** असले पाहिजे. कष्ट करून शिकणाऱ्या मुलांनी धैर्य ठेवले पाहिजे. कष्टातच खरी **परीक्षा** असते. मोठी स्वप्ने पाहावी आणि ती पूर्ण करण्यासाठी सतत प्रयत्न करत राहावे. "सभेत बसलेली माझी आई हे सर्व लक्ष देऊन ऐकत होती.

....

....

....

....

....

....

....

C.खालील शब्दांचा वाक्यात उपयोग करून वाक्य लिहा.

1) दुर्बल. --

2) सदभावना. ---

3) दुःख --

4) शौर्य --

5) वेदना ---

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

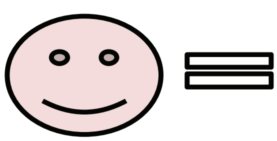

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण =2

मूल्यमापन कृती पत्रक - 3

a) खाली दिलेला संवाद योग्य बदल करून पुन्हा लिहा

मनू : अरे,! कलाम ,तू कधी आलास?

कलाम : मी मागच्या दिवशीच आलो.

मनू : म्हणजे काल आलास काय?

कलाम : हो ,काल आलो पण ,मी परीक्षेची तैय्यारी केली नाही.

मनू :अरे, तैय्यारी नव्हे ....असं म्हणावं

कलाम : मला परीक्षा कोनसे दिवशी आहे माहीत नवते.

मनू : अरे ,कलाम कोनसे दिवशी म्हणायचं नसतं, त्या ऐवजी ....हा शब्द वापरावा नवते म्हणण्या

ऐवजी ....म्हणावं

कलाम : माइया बडा भाऊ चांगलं बोलतो .मला आणि मराठी बोलायला शिकायचं आहे.

मनू : मी पण शिकवीन तुला .काळजी नको करू.

कलाम : धन्यवाद दोस्त.

----

b).पुढे दिलेली सुंदर कथा वाचा आणि तीच कथा तुमच्या आजीला तिच्याच भाषेत सांगून लिहा.

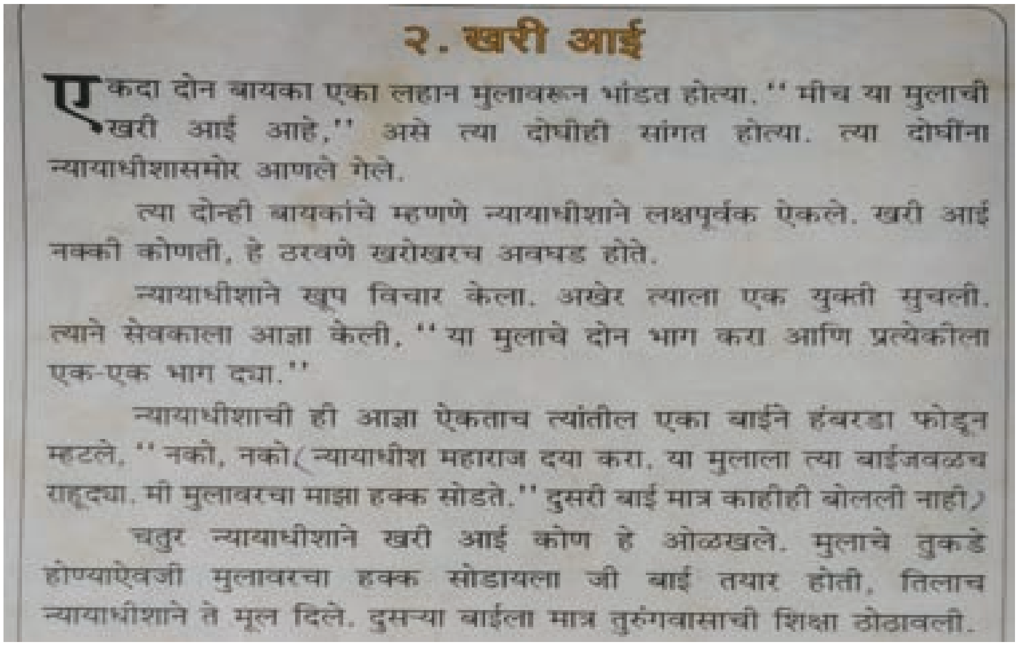

२. खरी आई

एकदा दोन बायका एका लहान मुलावरून भांडत होत्या. '' मीच या मुलाची खरी आई आहे,'' असे त्या दोघीही सांगत होत्या. त्या दोघींना न्यायाधीशासमोर आणले गेले.

त्या दोन्ही बायकांचे म्हणणे न्यायाधीशाने लक्षपूर्वक ऐकले. खरी आई नक्की कोणती, हे ठरवणे खरोखरच अवघड होते.

न्यायाधीशाने खूप विचार केला. अखेर त्याला एक युक्ती सुचली. त्याने सेवकाला आज्ञा केली, '' या मुलाचे दोन भाग करा आणि प्रत्येकीला एक-एक भाग द्या.''

न्यायाधीशाची ही आज्ञा ऐकताच त्यांतील एका बाईने हंबरडा फोडून म्हटले, '' नको, नको! न्यायाधीश महाराज दया करा. या मुलाला त्या बाईजवळच राहूद्या. मी मुलावरचा माझा हक्क सोडते.'' दुसरी बाई मात्र काहीही बोलली नाही.

चतुर न्यायाधीशाने खरी आई कोण हे ओळखले. मुलाचे तुकडे होण्याऐवजी मुलावरचा हक्क सोडायला जी बाई तयार होती, तिलाच न्यायाधीशाने ते मूल दिले. दुसऱ्या बाईला मात्र तुरुंगवासाची शिक्षा ठोठावली.

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

☆ ＝

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण=2

अध्ययन निष्पत्ती क्र- 6.10

वेगवेगळ्या कला उदाहरणार्थ हस्तकला, मातकाम, व्यवसाय, नृत्यकला, इत्यादींना संबंधित साहित्यांमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या भाषेबाबत आवड दर्शवितात.

कृती क्रमांक 10.1

अध्ययन कृतीचे नाव – मला ओळखतोस का ?

दिलेली चित्रे पहा समजून घ्या आणि प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

* तू यांना ओळखतोस का ?

----

* ते आम्हाला उपयोगी आहेत का ?

----

* तू कधी आजारी पडला आहेस का ?

----

* तू कधी फिरायला गेला आहेस का ?

----

* यांची तुला कधी मदत झाली आहे का ?

----

* तुझे कपडे कोण शिवून देतो ?

----

* तू घरी लागलेले साहित्य कुठून आणतोस ?

कृती क्रमांक 10.2

अध्ययन कृतीचे नाव :'मी कोण होणार"

दिलेला संवाद वाचा आणि समजून घ्या.

सुमित : माझे नाव सुमित, मी दहा वर्षाचा आहे. मी जेव्हा मोठा होईन ; तेव्हा मी माझ्या मामा सारखा पायलट होणार.ते सांगतात विमान चालवणे हे कार चालवण्या सारखे आहे पण त्यासाठी आधी प्रशिक्षण घेतले पाहिजे.

सुमन : माझे काका वकील आहेत. मी त्यांच्या सारखा वकील होणार. ते कोर्टात जातात .त्यांच्याकडे खूप पुस्तके आहेत. ते आम्हाला अनेक नियम सांगतात त्यांना कायदा म्हणतात. कायदा आम्हाला काय बरोबर आणि काय चूक ते सांगतो.

रमेश: मला प्राणी खूप आवडतात आमच्या शेजारी एक प्राण्यांचे डॉक्टर (veterinarian) राहतात. ते प्राण्यांची खूप चांगली काळजी करतात. ते प्राणी आजारी असताना त्यांना तपासून इंजेक्शन(लस)व औषधोपचार करतात. मलासुद्धा त्यांच्याप्रमाणे प्राण्यांचा डॉक्टर व्हावेसे वाटते.

प्रकाश :आमचे एक पाहुणे मोठ्या हॉटेलमध्ये शेफ (आचारी) (आहेत ते वेगवेगळे प्यान ,भांडी,चाकू वापरून वेगवेगळे सुंदर स्वादिष्ट पदार्थ बनवतात .ते डोक्यावर उंच टोपी व अप्रॉन घालतात मलासुद्धा त्यांच्यासारखे शेफ (आचारी) व्हावेसे वाटते.

रमेश: आमचे वडिल सांगतात सर्व व्यवसाय हे चांगलेच असतात त्यांची सर्व समाजाला गरज आहे. आम्ही त्यांचा आदर व सन्मान राखला पाहिजे,म्हणून आपण जे काही करतो ते मनापासून व प्रामाणिकपणे केले पाहिजे.

** दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. सुमित किती वर्षाचा आहे ?

----

2. पायलट कोण आहेत ?

----

3. सुमितला काय व्हावेसे वाटते ?

----

4. कायदा काय सांगतो ?

----

5. रमेशला काय व्हावेसे वाटते ?

----

6. स्वादिष्ट पदार्थ कोण बनविते ?

कृती क्रमांक 10.3

अध्ययन कृतीचे नाव : नाचू गाऊ.

खालील गीत अभिनयासहित म्हण आणि त्यातील व्यवसाय समजून घे.

'चिमणा चिमणीच लगीन'

चिमणा चिमणीच लगीन

तेथे वऱ्हाडी कोण कोण ?

कावळा म्हणे मी सोंगाड्या

वाजवीन बों बों भोंगा

मैना म्हणे मी माळीन
टोपलीभर फुले मी आणीन
चिमणा चिमणीच लगीन..|१|

पोपट म्हणे मी भाट
मंत्र म्हणेन पाठ
चिमणा चिमणी च लगीन.|२|

मोर म्हणे मी नर्तक
करीना थुई थुई नाच
चिमणा चिमणी च लगीन..|३|

कोंबडा म्हणे मी आचारी
लाडू वाढीन दुपारी
चिमणा चिमणी च लगीन.||४||

*वरील गाण्यात आलेले व्यवसाय आणि त्यांचे कार्य यांच्या वरून रिकाम्या जागा भरा.

1. माळीन.. आणते.

2. पोपट.. म्हणतो.

3. सोंगाड्या... होतो.

4. नर्तक.. होतो.

5. आचारी... होतो

कृती क्रमांक 10.4

अध्ययन कृतीचे नाव : मातकाम

उतारा वाचा आणि व्यवसाय आम्हाला कसे उपयोगी आहेत ते समजून घ्या आणि चर्चा करा.

नीलमचे आई- वडील कुंभार काम करतात.ते एका लहानशा खेड्यात राहतात तिचे वडील मातीला खूप सुंदर आकार देतात आणि त्यातून तिचे आई-वडील मडकी,सुंदर मुर्त्या, दिवे, घंटा, कुंडी,पणती, खेळणी इत्यादी बनवितात.

नीलम पाचवी इयत्तेत शिकते ती तिच्या आजीला तयार केलेल्या भांड्यावरती, मुर्त्यावरती रंग द्यायला मदत करते ती सोनेरी-चंदेरी,लाल,हिरवा, पिवळा रंग देऊन सुंदर सजविते.नीलम चित्रकलेत खूप तरबेज आहे.ती पक्षी प्राणी फुलांनी नक्षी काढून भांडी सजविते. लोकांना ते खूप आवडते. दिवाळीच्या सणात त्यांनी पुरेसे पैसे कमवतात.

नीलम दररोज तिचा गृहपाठ झाल्यानंतर रंग द्यायचे काम करते.त्यांची शिक्षिका तिला वेगवेगळ्या नक्षी शिकवितात. नीलमचे कुटुंब खूप सुखी कुटुंब आहे.

** प्रश्नांची उत्तरे द्या.

1. नीलम कितवीत शिकते ? --

2. नीलमचे आई-वडील काय काम करतात ? --

3. निलम चे आई-वडील माती पासून काय काय तयार करतात?

----

4. नीलम कोण कोणत्या रंग वापरून साहित्य सजविते?

----

5. विविध व्यवसाय आम्हाला उपयोगी आहेत काय? ---

**तुम्हाला माहित असलेल्या विविध व्यवसायांची यादी तयार करा.

------------------------ --------------------------- ------------------------ ----------

कृती क्रमांक 10.5

अध्ययन कृतीचे नाव : ' **माझी आवडती कला'**

प्रश्नांची उत्तरे द्या आणि खाली दिलेला उतारा वाचून समजून घ्या.

1. तुम्हाला चित्रे काढता येतात का ?

2. तुम्हाला पोहायला येते का ?

3. तुला नृत्य करता येते का ?

उतारा :		कला/ क्रीडा

तुम्हाला चित्रे काढता येतात,कोणाला पोहता येते, कोणाला नृत्य करता येते.या सर्वांनाच आपण आपल्या अंगी असलेल्या कला असे म्हणतो. सर्वजण अभ्यासामध्ये हुशार असतील असे नाही; पण त्यांच्या अंगी अशा विविध कला असू शकतात कलेने माणूस मोठा होतो कला जीवन जगायला प्रेरणा देतात. कोणी चित्र काढण्यामध्ये तरबेज असतो,तर कोणी गाण्यामध्ये, तर कोणी भाषण कलेत निपुण असतो, कोणी नृत्य उत्तम करतो,अभिनय करणे, नकला करणे,कथा सांगणे, लेखन करणे,कविता करणे, गायन-वादन,भाषण करणे,खेळामध्ये पारंगत असणे या सर्व कलाच आहेत.

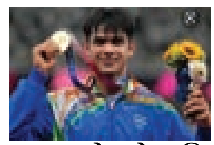 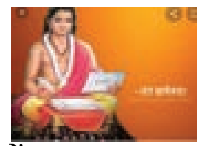

तुम्हाला माहित आहे लता मंगेशकर, आशा भोसले,सचिन तेंडुलकर,उस्ताद झाकीर हुसेन, कुसुमाग्रज, पु. ल. देशपांडे,शांता शेळके, विश्वनाथ आनंद, मेरी कोम, नीरज चोप्रा,संत ज्ञानेश्वर, संत तुकाराम यांनी आपापल्या कला क्षेत्रात, क्रीडा क्षेत्रात आपले नाव उज्ज्वल केले आहे. कला आमची संस्कृती, परंपरा पुढच्या पिढ्यांना संक्रमण करण्यास मदत करतात म्हणून कलाना खूप महत्त्व आहे

* विविध कला क्षेत्र आणि क्रीडा क्षेत्रात नावाजलेल्या व्यक्तींच्या नावांची यादी तयार करा.

कला/ क्रीडा क्षेत्र	नावाजलेले व्यक्ती
---	--
---	--
---	--
---	--
---	--
---	--
---	--
---	--
---	--
---	--
---	--

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 1

दिलेली चित्र पहा व्यवसाय ओळखा आणि बाजूला थोडक्यात माहिती लिहा.

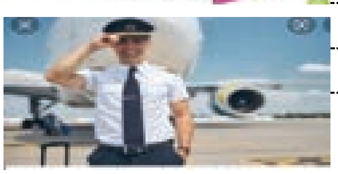

*** व्यवसाय आम्हाला कसे उपयोगी आहे त्याबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.**

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

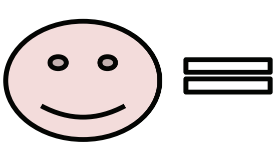

शिक्षकांचे मूल्यमापन व प्रोत्साहन शेरा

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. 2

2. कंसात दिलेले शब्द वापरून रिकाम्या जागा भरा.

(शिंपी, पोस्टमन, पायलट, सैनिक, लोहार, जज, लाकडा, चालक)

1)...................................... देशाचे रक्षण करतात.

2) कोर्टामध्ये...निर्णय देण्याचे काम करतात.

3) आपले..कपडे शिवतो.

4) गाडी चालविणाऱ्याला...म्हणतात.

5) विमान चालविणाऱ्याला... म्हणतात.

6)..पत्र वाटण्याचे काम करतो.

7) सुतार....................................... पासून वस्तू बनवतो.

8) लोखंडा पासून .... वस्तू बनवतो.

*** माझे ध्येय या बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.**

----

3. चित्र पाहून त्याच्या आवाजाच्या जोड्या ओळखून लिही..

(ढम् ढम् , पि..पि.., तक् धिना धिन्, सा रे ग म पा.)

----

4)योग्य शब्दने आणि रिकाम्या जागा भरा.

1) दागिने................................... बनवितो.

2) हलवाई.................................. बनवितो.

3) नर्तक................................... करतो.

4) शेतकरी शेतात........................... पिकवितो.

5) मंत्र................................. म्हणतो.

6) बागेचे काम करणाऱ्याला........................ म्हणतात.

7) कवी............................ लिहितो.

8) कुंभार....................................... बनवितो.

5) “माझे स्वप्न” या वर तुझे विचार लिही.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.- 3

1 . खाली दिलेल्या चित्रासमोर कंसातील प्रसिद्ध वादकांची नावे निवडून लिहा.

(बिस्मील्ला खाँ, झाकीर हुसेन, पं. हरिप्रसाद चौरासिया पं. रविशंकर, पं. रामभाऊ विजापुरे, शिवकुमार शर्मा.)

1.

2

3.

4.

5.

6.

*** तुला अवगत असलेल्या कलांची यादी कर**

1...

2...

3...

4...

5...

6...

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

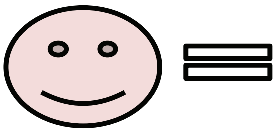

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण=2

अध्ययन निष्पत्ती क्र. : 6.11

दुसऱ्यांनी व्यक्त केलेले अनुभव तसेच दुसऱ्याचे ऐकलेले विचार ऐकून लिहितात. उदाहरणार्थ-सार्वजनिक नळाजवळ, बसमध्ये, शहरातील चौकामध्ये ऐकलेले संवाद.

अध्ययन कृती क्र. : 11.1

अध्ययन कृतीचे नाव : " संवाद ऐकून आपल्या शब्दात लिहा"

विद्यार्थ्यांनी सादर केलेला संवाद ऐकून तुमच्या शब्दात लिहा .

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्र. : 11.2

अध्ययन कृतीचे नाव : संवाद वाचन करून शब्दात लिहिणे

(विद्यार्थ्यांनीखालील संवाद वाचन करून आपल्या शब्दात लिहावे .)

पहिली व्यक्ती : नमस्कार , गंगाधर पाटील कोठे राहतात.

दुसरी व्यक्ती : अहो , मीच आहे तो . तुम्हाला काय हवे आहे ?

पहिली व्यक्ती : काही नाही तुमच्या नावाचे पत्र आले आहे . तेच द्यायचे होते .

दुसरी व्यक्ती : हो का ? द्या मग . धन्यवाद

अध्ययन कृती क्र. : 11.3

अध्ययन कृतीचे नाव : संवाद ऐकून लिहिणे

शिक्षकांनी ऐकाविलेला किंवा दाखविलेला विडीओ समजून घेवून त्यात काय संगीतले आहे ते लिहा .

अध्ययन कृती क्र. : 11.4

अध्ययन कृतीचे नाव : कल्पना करून संवाद लिहिणे

सार्वजनिक नळाजवळील एखादा सुसंवाद ऐकून तुमच्या शब्दात लिहा .

अध्ययन कृती क्र. : 11.5

अध्ययन कृतीचे नाव : कल्पना करून संवाद लिहिणे.

तू बसमध्ये चढल्यावर कंडक्टरशी (वाहक) काय संवाद साधशील याची कल्पना करून लिही .

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

मूल्यमापन कृतीपत्रक – 1

शाळेच्या कार्याक्रमात प्रमुख पाहुण्यांनी केलेले भाषण ऐकून तुझ्या शब्दात लिही .

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

तुझ्या मित्राशी / मैत्रिणीशी ‘ रविवारचा दिवस’कसा गेला हे विचारून घे व तुझ्या शब्दात लेखन कर .

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

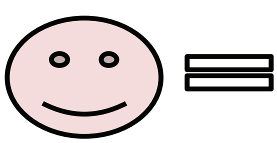

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	**सही**

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण=2

मूल्यमापन कृती पत्रक – 2

a) बाल दिनादिवशी तुझ्या शिक्षक किंवा शिक्षिकेने केलेले भाषण ऐकून तुझ्या शब्दात लिही .

b) ऑक्टोबरची सुट्टी कशी गेली हे तुझ्या मित्राशी / मैत्रिणीशी विचारून घे व त्याचे तुझा शब्दात लेखन कर .

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

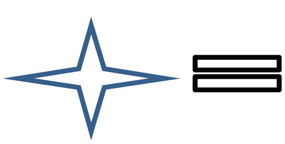

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	**सही**

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण=2

मूल्यमापन कृती पत्रक – 3

तुझ्या गावातील भारतीय जवानाची (सैनिक) भेट घेवून त्यांना देश सेवा करतानाचा अनुभव विचार व तुझ्या शब्दात लिही .

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

b) तू बाजारात गेल्यावर भाजी विक्रेत्याशी कसा संवाद साधशील याची कल्पना कर आणि संवाद लिही .

तू: ....

भाजीवाला : ....

....

....

....

....

....

....

....

....

c) खालील चित्र पाहून वर्णन लिही.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

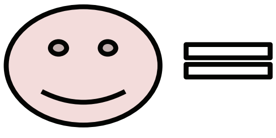

शिक्षकांचे मूल्यमापन किंवा प्रोत्साहन

	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण=2

अध्ययन निष्पत्ती क्र- 6. 12

विध्यार्थी वेगवेगळ्या उद्देशाच्या लिखाणानुसार विविध विषयातील लिखाणामध्ये लेखन चिन्हं,योग्य शब्द,वाकप्रचार व म्हणी यांचा योग्यरितीने वापर करतात.

अध्ययन कृती क्र. 12.1

अध्ययन कृतीचे नाव : **विरामचिन्हे ओळखणे .**

खालील उतारा वाचन करा व त्या उताऱ्यातील विरामचिन्हे ओळखून अधोरेखित करा.

जॉन आणि रमेश दोघे शाळेला गप्पागोष्टी करत जात होते. जॉन रमेशला म्हणाला, " तुला शाळेतील कोणकोणत्या योजना आवडतात ?"   रमेश म्हणाला, " मला मोफत गणवेश, पाठ्यपुस्तके ,माध्यान्ह आहार, क्षीरभाग्य या योजना आवडतात." इतक्यात सलीम सायकल घेऊन त्यांच्याजवळ येतो व सोबतीने चालू लागतो. सायकल पाहून जॉन त्याला विचारतो, " वा ! नवीन सायकल. कधी घेतलास ? सलीम म्हणतो, " तालुक्यातील धावण्याच्या स्पर्धेत बक्षीस म्हणून मला मिळाली." दोघेही त्याचे अभिनंदन करतात व पुढे शाळेकडे चालत जातात.

अध्ययन कृती क्र. 12.2

अध्ययन कृतीचे नाव : नाटिका सादर करणे

विद्यार्थ्यांनी खालील संवाद पाठांतर करून घ्यावे. प्रत्येक पात्राला आवश्यक विरामचिन्हांची वेशभूषा करावी. व नाटिका सादर करावी .

एकेक पात्राने येऊन आपले संवाद सादर करावे.

पूर्णविराम : मी सर्वात महत्वाचे विरामचिन्ह आहे . प्रत्येक वाक्य पूर्ण झाले की माझा वापर करतात. म्हणजेच वाक्याच्या शेवटी मी येतच असतो . त्याचसोबत शब्दाचा किंवा नावाचा संक्षेप दाखवण्यासाठी पहिल्या अक्षरा नंतर माझा वापर करतात. मला सारेजण पूर्णविराम म्हणून ओळखतात.

स्वल्पविराम : मी आहे स्वल्पविराम. एकाच जातीचे अनेक शब्द लागोपाठ आले की माझा वापर करतात. संबोधनानंतर आणि अवतरण चिन्ह यापूर्वीही मी येतो.

अर्धविराम : दोन छोटी वाक्ये उभयान्वयी अव्ययांनी जोडलेली असतात यामध्ये मला स्थान दिले जाते . एका बिंदू खाली स्वल्पविराम हीच माझी ओळख आहे. असा हा मी अर्धविराम.

अपूर्णविराम : वाक्याच्या शेवटी तपशील देण्यासाठी तसेच नाटकातील संवाद लिहिताना माझा वापर करतात. एका खाली एक बिंदू लिहिले की मी अपूर्ण विराम तयार होतो.

प्रश्नचिन्ह : मला तुम्ही पाहिले ना? मी आहे प्रश्नचिन्ह .जेव्हा जेव्हा प्रश्नार्थक वाक्य येते. त्याच्या शेवटी मी उभा असतोच.

उद् गार वाचक चिन्ह : केवल प्रयोगी अव्ययानंतर म्हणजेच मनातील उत्कट भावना प्रकट होतात अशा शब्दानंतर मी उभा असतो. मला सारेजण उद्गारचिन्ह म्हणून ओळखतात.

अवतरणचिन्ह : मी अवतरण चिन्ह आहे. माझे दोन प्रकार आहेत ते म्हणजे एकेरी व दुहेरी अवतरण चिन्ह. वाक्यात एखाद्या शब्दावर जोर द्यायचा असेल तर ' एकेरी अवतरण चिन्ह ' आणि बोलणाऱ्याच्या तोंडचे शब्द दाखवण्यासाठी ' दुहेरी अवतरण चिन्ह ' असा माझा वापर होतो.

संयोगचिन्ह : मी तुमच्या खूप गरजेचा आहे. मला संयोगचिन्ह म्हणतात . दोन शब्द जोडताना तसेच ओळीच्या शेवटी शब्द अपुरा राहिल्यास माझा वापर होतो.

काकपद : मी आहे काकपद . वाक्य लिहिताना एखादा शब्द किंवा त्यापेक्षा जास्त शब्द लिहायचे राहून गेल्यास माझा वापर करतात आणि ते शब्द ज्या शब्दनंतर यायचे असतात तेथे मला ठेवून ओळीच्या वरती लिहितात.

अध्ययन कृती क्र. 12.3

अध्ययन कृतीचे नाव : वाकप्रचार ओळखुया....

खालील कंसात वाकप्रचाराचे अर्थ दिलेले आहेत .त्यावरून वाक्यातील वाकप्रचार ओळख व त्यांना अधोरेखित कर व खालील ओळीत लिही.

(पळून जाणे, पूर्ण करणे , कमी करणे, आवडणे, मोठा विजय मिळविणे)

1. मला शाळेचा लळा लागला आहे.

2. कोरोना काळात अनेकांनी आपल्या अनावश्यक खर्चाची काटछाट केली.

3. भारतीय महिला हॉकी संघाने ऑस्ट्रेलिया संघावर महापराक्रम गाजवला.

4. सागर आपले स्वप्न साकार करण्यासाठी खूप प्रयत्न करत आहे.

5. पोलिसांना पाहताच चोरांनी जोराने धूम ठोकली.

अध्ययन कृती क्र. 12.4

अध्ययन कृतीचे नाव : म्हणी ओळखणे

सुगमकाराने विद्यार्थ्यांना खालील संवाद ऐकवावा व त्यातील म्हणी खाली लिहून त्यांचा अर्थ लिहिण्यास द्यावा . (मार्गदर्शन करावे)

आई : अरे गणू, काय करतोस ? लवकर आंघोळ करून देवपूजा करून तयार हो. शाळेला उशीर होतोय .

गणू : आई, मला फार भूक लागली आहे. मला अगोदर नाश्ता दे .

आई : तुझं हे वागणं म्हणजे ' आधी पोटोबा मग विठोबा ' असं झालंय .

आजी : आताची ही मुलं कोणाचेच ऐकत नाहीत . शेजारच्या सोमुची आई सुद्धा सांगते आपल्या मुलाबद्दल .

आई: काय नाही हो सासुबाई , ' घरोघरी मातीच्याच चुली ' दुसरं काय .

गणू : आजी, मी काय म्हणतोय तू देवपूजा कर. मग मी नमस्कार करून घेतो .

आजी : हे बर आहे 'आयत्या बिळात नागोबा.' ते काय नाही तूच कर . तू आणि सोमु एका माळेचे मणी झालाय .

गणू : आई ,अगरबत्ती कोठे आहे गं ? मी सारं शोधलं ; पण सापडत नाही

आई : अरे गणु, नेहमी देव पूजा करत जा म्हणजे सर्व वस्तू कोठे असतात हे समजेल . नाहीतर तुझं नेहमीचं ठरलेलं 'काखेत कळसा गावाला वळसा .

म्हणी आणि त्यांचा अर्थ

....

....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्र. 12.5

अध्ययन कृतीचे नाव : चला पत्रलेखन करूया

विद्यार्थ्यांनी आपल्या शाळेत साजरा केलेल्या स्नेहसंमेलनाची माहिती पत्राद्वारे आई / वडील किंवा मामाला पत्र लिहून कळवावे .

सूचना : पत्रलेखन करताना योग्य लेखन चिन्हे, शब्द, म्हणी, वाक्प्रचार यांचा गरजेनुसार वापर करावा.

मूल्यमापन कृतीपत्रक - 1

खालील चौकटीतील लपलेल्या म्हणी शोधा.

अ	ल	श	त्या
चा	ति	री	मा
णा	का	बै	हा

= ....

सो	स	शा	र
न	चो	डू	शी
	फा	न्या	ला

= ....

दे	त्या	मा	ता
को		व	री
री	ण	ला	

= ....

का	रा	वे	क
म	ज	ना	ऐ
चे	वे	चे	ना

=..

च	वा	ना	ता
डे	अं	ई	ग
ये	ण	क	ना

=..

खालील वाक्यात कोणते विरामचिन्हे आली आहेत ती ओळख व त्यांची नावे लिही .

1. अनिताने आंबा , चिकू , अननस , सीतापळ या फळांची चित्रे काढली .

....

2. मंथन म्हणाला , “मला गणित विषय खूप आवडतो.”

....

3. शाब्बास ! छान काम केलेस.

....

4. सचिन तेंडूलकरला ‘क्रिकेटचा देव’ असे म्हणतात .

....

5. तुझे बाबा काय करतात ?

....

खालील वाक्यात योग्य ठिकाणी विरामचिन्हे वापरा .

1. गांधीजींनी चले जाव ही घोषणा दिली.

2. साहिल दररोज अभ्यास करतो

3. मनोज कोठे गेला

4. राधा पुढे जावू नकोस

5. सरिता राधिका भाविका लावण्या या मैत्रिणी आहेत

खालील वाकप्रचारांचा अर्थ लिहून वाक्यात उपयोग करा .

1. अभिनंदन करणे –
वाक्य = ...

2. उगम होणे –
वाक्य = ...

3.खंड न पडणे –
वाक्य = ...

4. श्रीगणेशा करणे –
वाक्य = ...

5. तोंडात बोट घालणे –
वाक्य = ...

खालील रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहून म्हणी पूर्ण करा .

1. ज ◯ च्या ◯ से.

2. ◯ जीर ◯ व ◯ र .

3. अं ◯ ◯ न ◯ हून ◯ ◯ पस ◯ ◯

4. ◯ ◯ खाली अं ◯ ◯

5. भिं ◯ ला ◯ न अ ◯ ◯ त.

शिक्षक मूल्यमापन

मूल्यमापन कृतीपत्रक क्र. – 2

खालील विरामचिन्हांचा वापर करून तुमच्या मनातील वाक्य लिहा .

? , . “ ” !

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

योग्य शब्द वापरून वाक्य पूर्ण करा .

1. सौरभला राष्ट्रपतींच्या हस्ते .... मिळाला . (पुरस्कार , बक्षीस)

2. गुरुजींनी विद्यार्थ्यांना सुंदर हस्ताक्षर काढण्यासाठी .... केले . (सूचना , मार्गदर्शन)

3. विद्यार्थ्यांनी एकसुरात .... म्हटली. (राष्ट्रगीत , प्रार्थना)

4. रॉबर्ट व मोहन यांच्यात धावण्याची .... लागली. (शर्यत , मज्जा)

5. अहमद दररोज शाळेत वेळेवर .... असतो. (हजर , गैर)

खालील वाक्यप्रचार व त्यांचा अर्थ समजून घेवून वाक्यात उपयोग करा

1. पाठ थोपटणे = शाबासकी देणे.
2. पाठ राखणे = मदत करणे.
3. पाठीमागे पडणे = प्रगती न होणे.
4. पाठीला तेल लावून ठेवणे = मार खाण्यास किंवा शिक्षा भोगण्यास तयार असणे.

1

2.

3.

4

शिक्षक मूल्यमापन ....

अध्ययन निष्पत्ती क्र: 6.13

विविध प्रसंग आणि उद्देशासाठी फलकावर लिहिलेल्या सूचना, कार्यक्रमांचा अहवाल, पत्र इत्यादी जाणून घेण्याच्या उद्देशाने वाचून, अर्थपूर्ण लिहितात.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 13.1

वर्गात /शाळेत तू ऐकलेल्या पाच सूचना लिही.

सूचना समजून घे व हा फलक कोठे व का असतो ते बाजूला लिही.

सूचना फलक
*गडावर चढताना उतरताना सावकाश चढा/उतरा. *कड्याजवळ उभारलेल्या कठड्यावर चढू नका. *गडावर कुठेही केरकचरा टाकू नका. *किल्ल्याच्या भिंतींवर दगडांवर आपली नावे लिहू नका.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 13.2

A)फलक लेखन वाचन कर व कोणता कार्यक्रम ? कधी? कोण पाहुणे - माहिती अहवालात लिही.

B) प्रस्तुत फलक लेखनाचा अहवाल लिह

____

____

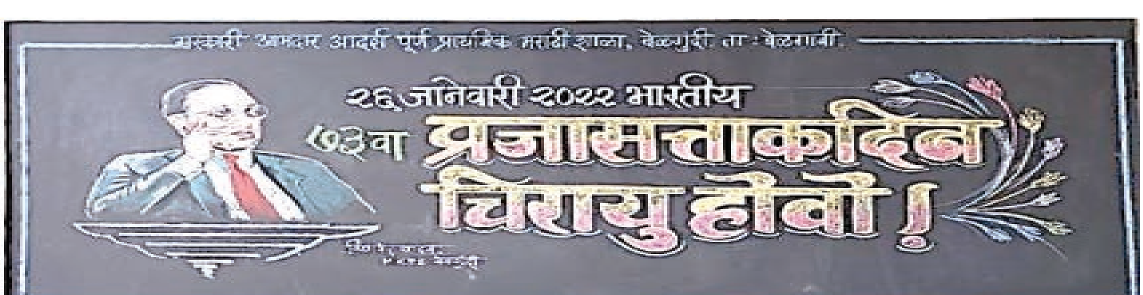

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 13.3

***तुझ्या शाळेतील "बालदिन" कार्यक्रमाचे फलक लेखन कर .**

स्वातंत्र दिन कार्यक्रमाचे फलक लेखन कर .

तुझ्या गावातील किरणा दुकानातील दर फलकाची आखणी कर.

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 13.4 a

A) पत्र वाचून प्रश्न तयार कर व उत्तरे ही लिही.

प्रिय सागर,

पत्रास कारण की मी. बरा आहे. तू कसा आहेस ? आई बाबा कसे आहेत ? मला दिदीचा वाढदिवस माहित आहे, दिदिचा आज वाढदिवस .माझ्याकडून दिदिला शुभेच्छा कळव. व सर्वांना माझा नमस्कार सांग.

तुझा प्रिय--अमेय

13.4 b - पत्र वाचून पत्राला उत्तर लिही व पोष्ट कार्ड मध्ये सुद्धा लिहून ते कार्ड बाजूच्या जागेत लाव .

चि. उमेश

मी आणि मामी पुढच्या आठवडयात तुझ्या गावी येणार आहोत. तुला लागणाऱ्या शालेय साहित्याची यादी पत्राने कळव.आम्ही येताना तुला ते साहित्य आणतो. ताईला मामाचा नमस्कार सांग .

कळावे - तुझा मामा

विद्यार्थी अध्ययन कृती क्र. 13. 5a

या फलकांचे वर्णन तुझ्या शब्दांत लिही.

खालील ठिकाणी वाचावयास मिळणाऱ्या सूचनांची नोंद कर. 13. 5 b

1.बाग :

2. बस स्थानक :

3. मंदिर :

4. ग्रंथालय :

5.मंगलकार्यालय :

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.-1

1) दिलेल्या फलक लेखनाचे जाणीव पूर्वक वाचन कर व उत्तरे लिही.

कार्यक्रम कोणता आहे ?

……………………………………………………………………………………………………

कार्यक्रम कोणत्या शाळेत आहे ?

……………………………………………………………………………………………

सत्कार मूर्ती कोण आहेत ?

……………………………………………………………………………………………

उद्घाटन कशाचे आहे ?

………………………………………………………………………………………….

ग्रामपंचायत अध्यक्ष कोण आहेत ?

…………………………………………………………………………………………..

2) तुझ्या वर्ग माहितीचा सुंदर फलक लेखन कर.

3) एखाद्या दिवसाचे शालेय पचांग व ठळक ब्यातम्या फलकावर लिही.

4) तुझ्या शाळेतील ' पर्यावरण दिन 'या कार्यक्रमाचे फलक लेखन कर.

5) सरकार मान्य धन्य दुकानातील दर फलक लिही.

……………………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………………
……………………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………………

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

शिक्षकांचे मूल्यमापन

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.- 2

तू जाऊन आलेल्या एखाद्या हॉटेल मधील दर व भाजी दुकानाचा फलक लिही.

स्वामी हॉटेल बेळगाव

क्रं.	अन्न पदार्थ	दर

तुझ्या शाळेतील तुला आवडणाऱ्या फलकावरील मजकूर लिही.

जाहिरात फलकांची वर्तमानपत्रातील कात्रणे चिकटव.

4) फलक लेखन जाणून कार्यक्रमांचा अहवाल तुझ्या शब्दात लिही.

~~~~~~

~~~~~~

~~~~~~

~~~~~~

5) बाग, ग्रंथालय, बस स्थानक, बँक या ठिकाणी आढळणारे सूचना फलक लिही.

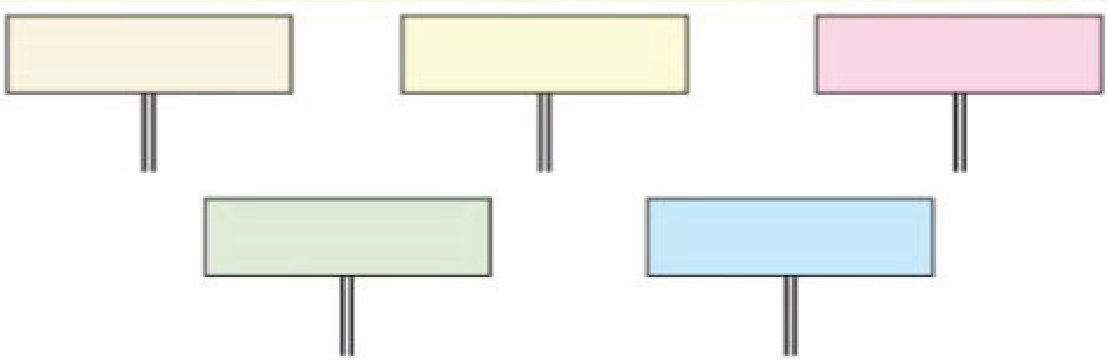

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.- 3

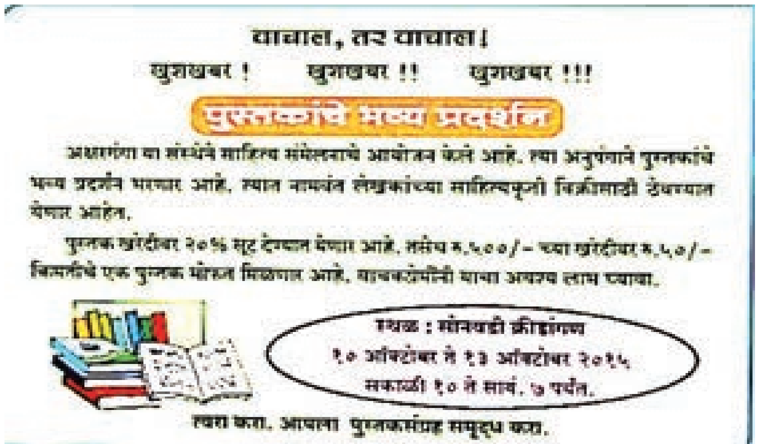

1) दिलेला जाहिरात फलक वाचून प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1)फलक कोठे आढळतो ? -- ---~~~~~~

2) फलक काय सांगतो ?- ----------~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~ ~~~~~~~~~~~~~~~~~~

3) सवलत कशावर मिळणार आहे.? ~~~~~~

4) सवलत किती आहे.? ~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~ ~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

5) त्वरा कशाची करायची आहे.? ~~~~~~

2) पत्राला उत्तर लिही.

प्रिय, सागर, पत्रास कारण की. मी. बरा आहे. तू कसा आहेस ? आई बाबा कसे आहेत मला तुझा वाढदिवस माहित आहे पण दिदिचा आठवत नाही. मला दिदिला शुभेच्छा पाठवायच्या आहेत तरी तू मला विचा वाढदिवस कळव. तुझा प्रिय- राम

~~~~~~

~~~~~~

~~~~~~

~~~~~~

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~--

~~~~~~

3) 'प्लास्टिक पिशव्यांचा वापर मर्यादित असावा' हे सांगण्याचे पत्र तू तुझ्या मामाला लिही.

4) पत्राची जागा मोबाईल ने घेतली आहे. हे तुला पटते का ? पटते तर विवरण लिही.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

☆ =

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

अध्ययन निष्पत्ती क्र.- 6.14

स्वतःच्या इच्छेनुसार अथवा शिक्षकांनी दिलेल्या कृतीनुसार लेखन प्रक्रियेबद्दल जाणून घेऊन आपल्या लेखनाचे परिशोधन करतो आणि लिखाणाचे उद्देश आणि वाचणाऱ्याच्या कल्पना जाणून घेऊन आपल्या लिखाणात योग्य तो बदल करतात. उदा. कोणताही प्रसंग अथवा घटना याबद्दल लिहितांना, शाळा भित्तीपत्रक लिहितांना,किंवा मित्र/मैत्रिणीला पत्र लिहिणे.

अध्ययन कृती क्र – 14.1

सुचना : शिक्षक सांगतील त्याचे श्रुत लेखन करा

....

....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्र – 14.2

प्रश्न : घरात आपल्या पालकांना , शेजाऱ्यांना , गावात किंवा आपल्या वर्गात वावरत असताना कधी कोणाला मदत करण्याची संधी मिळालेली असल्यास ती कोणती मदत व कशी केली याचा अनुभव लिहा .

....

....

....

....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्र – 14.3

प्रश्न : मी मुख्यमंत्री / शिक्षणमंत्री झालो तर......,माझा आवडता नेता / खाद्यपदार्थ / प्राणी / पक्षी ....या विषयावर निबंध लिहा.

....

....

....

....

....

....-

....

....

....

....

....

....

....

....

अध्ययन कृती क्र – 14.4

प्रश्न 1. योग्य जोड्या जुळवा.

1. आई / वडील	माननीय यांना सा.न.वि.वि	आपला / आपली आज्ञाधारक
2. वडील मंडळीस	प्रिय मित्र / मैत्रीण यास / हीस सप्रेम नमस्कार	आपला / आपली
3. शिक्षकांस	तीर्थरूप … यांनासा.न .वि .वि	तुझा / तुझी
4. धाकटा भाऊ / बहीण	तीर्थस्वरूप ... यांना सां. न .वि.वि	तुमचा / तुझा / तुझी / तुमची
5.मित्र / मैत्रीण	गुरुवर्य…. यांना सादर नमस्कारवि वि	तुझा / तुझी
6. सन्माननीय व्यक्ती	प्रिय…. यास अनेक आशीर्वाद	आपला / आपली नम्र

कोणास	सुरवात	शेवट
1		
2		
3		
4		
5		
6		

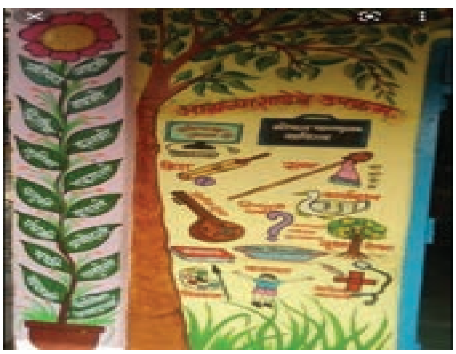

अध्ययन कृती क्र – 14.5

तुमच्या वर्गातील भित्ती पत्राकांचे वाचन करा व तुमच्या आवडत्या भित्ती पत्राकाविषयी थोडक्यात लिहा.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

मूल्यमापन कृती पत्रक - 01

प्रश्न : शिक्षकांनी मुलांना श्रुत लेखनासाठी पाच वाक्ये सांगावित .

1...

2...

3...

4...

5...

प्रश्न 2. तुमच्या घरी असलेल्या पोस्ट कार्डांची तिकिटे काढून चिकटवा किंवा काढा .

1.---

2. ---

3.---

4.---

5.---

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

☆ =

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक – 02

a)प्रश्न 1.चित्रांमध्ये जो अपघात झालेला आहे त्या ठिकाणी जर तुम्ही असता तर काय मदत

केला असता ते लिही.

b. अपघाताचे परिणाम किती भयंकर असतात ते लिही.

प्रश्न 2. तुमच्या मित्राला / मैत्रिणीला तुम्ही जाऊन आलेल्या सहली विषयी माहिती देणारे पत्र लिही .

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

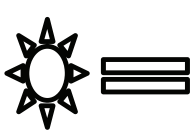

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

मूल्यमापन कृती पत्रक – 03

प्रकल्प : 1. कार्ड शिटचा वापर करून पत्र बनवा . व वर्गामध्ये आपल्या मित्राना पाठवा .

पत्र बनवण्याची साहित्य व विधी क्रमवार लिही --

----

2. वर्गामध्ये लावण्यासाठी भित्ती पत्रक गटकार्यातून बनवा व कृतीचे विवरण लिही .

विद्यार्थी स्व मूल्यमापन

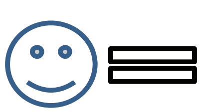

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक: 6.15

गणित, विज्ञान, समाज विज्ञान, नृत्य, चिकित्सा विज्ञान इत्यादी वेगवेगळ्या विषयामध्ये, उद्योगामध्ये, कलेमध्ये वापरल्या जाणाऱ्या शब्दांच्या स्वरांनुसार अर्थ जाणून घेऊन संदर्भ आणि अनुकुलतेनुसार लिखाणात वापर करतात.

अध्ययन कृती क्रमांक:15.1

अध्ययन कृतीचे नाव:- **"माझा शब्द संग्रह"**

- खाली दिलेल्या चित्राला संबंधित शब्द निवडून त्यापुढील रकान्यात लिहा .

(उद्योग,ज्ञान,कला,माहिती,आकर्षण,गर्दी,पाऊस,,प्रवास,पर्यटन,आनंद,विविधता,संस्कृती.)

*वर्तुळ 1 व 2 मध्ये दिलेल्या शब्दांच्या योग्य जोड्या लिहा.

मजला,रावा,खेद,
लतिका,बोध

दु:ख,वेल,
ज्ञान,मला,पोपट

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

....

अध्ययन कृती क्रमांक:15.2

अध्ययन कृतीचे नाव:"अचूक शब्द निवडूया"

(दुतर्फा, वनराई, पुष्करणी, पर्यटक, कुटीरोद्योग)

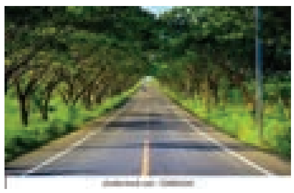

....

....

....

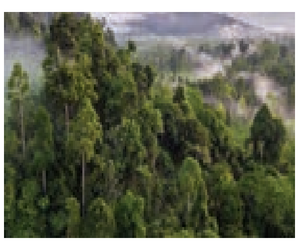

....

अध्ययन कृती क्रमांक:15.3

अध्ययन कृतीचे नाव:"पर्यायी शब्द ओळखूया"

खाली दिलेल्या शब्दासमोरील चौकटीत योग्य अर्थाचा शब्द पुढील शब्दकोड्यात शोधून लिहा.

शि	र	का	व	क
अ	शि	र	म	र
ग्र	मै	फि	ल	म
ग	ण्य	का	ग्र	णू
न्य	प्र	सि	द्ध	क

प्रमुख = ...

संगीत सभा = ...

मनोरंजन = ...

नावाजलेले = ...

प्रवेश करणे = ...

अध्ययन कृती क्रमांक:15.4

अध्ययन कृतीचे नाव: "अचूक वाक्य रचना करूया"

चौकटीत दिलेल्या शब्दांचा वाक्यात उपयोग करून लिहा.

शरण, गुप्तहेर , उमदा ,निपुण , रक्षक

उदा. आनंद.

मित्राने खेळात बक्षीस मिळविले म्हणून मला खूप आनंद झाला.

1) सैन्याचे शूरशिपाई हे देशाचे..............असतात.

2)तो गर्विष्ठ माणूस शेवटी देवाला .... आला.

3) खरी बातमी जाणून घेण्यासाठी राजानें...... ....पाठविले.

4) .... खेळाडू आपल्या खेळातील कसब दाखवत होता.

5) सैनिकांना शस्त्र चालविण्यासाठी .... व्हावे लागते.

अध्ययन कृती क्र. :15.5

अध्ययन कृतीचे नाव: "उतारा लेखन करूया"

उताऱ्या मधील योग्य त्या मोकळ्या जागी भरून उतारा पूर्ण करा.

उतारा

कर्तृत्व, ख्याती,साकार,निर्धार, देदीप्यमान

भा.डॉ .बाबासाहेब आंबेडकर यांनी कठीण परिस्थितीवर मात करून उच्च शिक्षण घेण्याचा केला.जिद्द व सतत कष्टाच्या जोरावर त्यांनी...... त्यांनी आपले स्वप्न .... केले. पुढील आयुष्यभर समाजसेवा, देशसेवा आणि स्वातंत्र्यासाठी वाहून घेतले. त्यांचे .... खूप मोठे आहे. भारतीय घटनेचे शिल्पकार म्हणून त्यांची .... आहे. त्यांना भारतरत्न हा देशाचा सर्वोच्च सन्मान देण्यात आला.

मूल्यमापन कृती पत्रक – 1

खाली दिलेल्या शब्दांचे शब्दार्थ लिहा

आहुती - -------------------

ऋण - ------------------

नैपुण्य - ------------------

तज्ञ - -------------------

वारेमाप - ------------------

अभिनंदन - -----------------

खालील शब्द वापरून प्रत्येकी एक वाक्य लिहा

1 शरण - --

2 सूड. --

3 रक्षक --

4 तरबेज --

5 काटछाट --

खाली दिलेल्या अ आणि ब वर्तुळा मधून प्रत्येकी एक योग्य शब्द निवडा आणि शब्दांच्या जोड्या लिहा

अ	ब
व्यवसाय ,सेवक ,गुण, मूलभूत गरज ,सैनिक	चिकाटी ,शेती , रक्षक , सेवा,अन्नधान्य

1.--- --

2.--- --

3.--- --

4.--- --

5.--- --

6.--- --

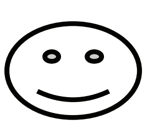

शिक्षकांचे मूल्यमापन

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र.– 2

पुढील चित्रां संबंधी काही शब्द त्याखाली दिलेल्या शब्द कोड्यात लपले आहेत ते शोधून लिहा

	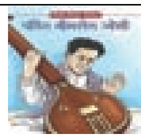		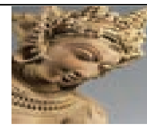	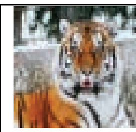	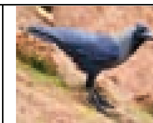
1.	2.	3.	4.	5.	6.

सु	र	हिं	स्त्र	म
ग	प्र	सि	ध्दि	नो
शि	ल्प	क	ला	रं
क	र्क	श	ग	ज
ह	सु	ग	म	न
र	सा	ळ	टा	ख

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

पुढे दिलेल्या चित्राला संबंधित शब्द वापरून पुढील वाक्य पूर्ण करा

	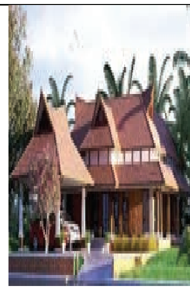		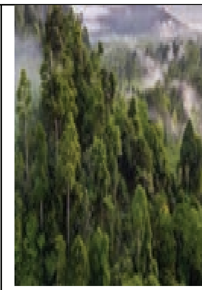	

1...............मध्ये खूप झाडे- वेली असतात.

2.तळ्यामध्ये............. फुलतात.

3.................पुढे सुंदर बाग आहे.

4...................मुळे आपले मनोरंजन होते.

5...........मध्ये पीक बहरले आहे.

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

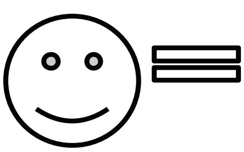

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक – 3

खालील चौकटीत काही शब्द आहेत. बाजूच्या चित्राला संबंधित शब्दांची निवड करून त्या समोरील रकान्यात लिहा.

तक्ता

मूर्ती, वादन ,दगडा वरील नक्षी, मनाला आनंद ताल, प्राचीन मंदिरे, देशाची प्रगती ,वेळेची बचत, देवी देवता ,राग ,जिद्द व चिकाटी ,पौराणिक कथा गायन ,विविध वाहने ,मूलभूत गरज ,ताल, कसरत

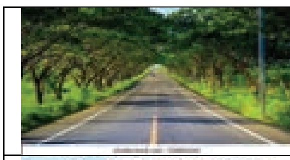	
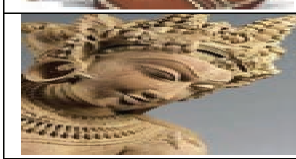	

खाली दिलेले शब्द वापरून चित्राचे वर्णन लिहा.

(निदान ,आरोग्य ,रुग्णसेवा, जीवदान, चिकित्सा ,वैद्यकशास्त्र)

-

श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती क्र- :6.16

वाचलेले विषय आणि आपल्या दैनंदिन जीवनात स्वतः अनुभवलेले प्रसंग मिळवून त्यातून निर्माण झालेल्या भावना आणि विचार तोंडी अथवा लेखी स्वरुपात बोली भाषेत अथवा पुस्तकी भाषेत व्यक्त करतात.

अध्ययन कृती क्रमांक :16.1

अध्ययन कृतीचे नाव: **चिंब चिंब पाऊस**

दिलेले गीत वाचा आणि संबंधित प्रश्नांची उत्तरे द्या.

पाऊस आला पाऊस आला

पाऊस आला भरून.

वारा आला वारा आला

त्याचा हात धरून.

कौलारावर वाजू लागला

ताशा तडतड तुडुम.

दळू लागली म्हातारी

ढगात गड गड गुडुम

ओली ओली पानं जशी

चमचमणारे पाचू

हिरवं हिरवं रान लागलं

मोरासारखा नाचू.

* प्रश्नांची उत्तरे द्या.

1. पाऊस कसा आला ?

2. कौलारावर काय वाजू लागला ?

3. म्हातारी कशी दळू लागली ?

4. पान कशी दिसू लागली ?

5. रान कसं नाचू लागलं ?

अध्ययन कृती 16.2

अध्ययन कृतीचे नाव : **सण -पोळा**

खाली दिलेला उतारा वाचा आणि आपण आपल्या घरात तसेच शाळेत अनेक सण साजरे करत असतो त्यांचे वर्णन करा.

आज सकाळ पासून रामरावांच्या घरात पोळ्याच्या सणाची घाई चालू होती.रामराव व त्यांचा मुलगा शंकर यांनी बैलांना अंघोळ घालून घरी आणले. घरी आल्यावर शंकराच्या मोठ्या बहिणीने ढवळ्या- पवळ्या ला घालण्यासाठी सोनेरी झुली आणून दिल्या.ती म्हणाली, एक पवळ्या ला एक ढवळ्याला झूल घालायची.लगेच रामरावानी झुली घातल्या.बाशिंगे बांधली, गळ्यात घुंगराच्या माळा घातल्या.तेवढ्यात वाजत-गाजत मिरवणूक घरासमोर आली. ढवळ्या-पवळ्या मिरवणुकीत सामील झाले. मिरवणूक संपल्या नंतर ढवळ्या- पवळ्याला घरी आणले. त्यांची सर्वांनी आनंदाने पूजा केली व बैलांना खाऊ घातले.सण आनंदाने साजरा झाला.

प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) कोणाच्या घरात सणाची तयारी चालू होती ?

----

2) कोणत्या सणाची तयारी चालू होती ?

----

3) बैलांची नावे काय आहेत ?

----

4)बैलांना कसे तयार करण्यात आले ?

----

5)सण कसा साजरा झाला ?

----

6) तुझ्या घरात साजरा केलेल्या सणाबद्दल थोडक्यात माहिती लिही.

अध्ययन कृती 16.3

अध्ययन कृतीचे नाव: **अपघात अपघात ,सावधान!**

खाली दिलेला उतारा वाचा आणि प्रश्नांची उत्तरे द्या.

रितू रस्त्यावरून घराकडे पळत चालली होती आणि तिचा एका कारशी अपघात झाला. तिला हाताला आणि गुडघ्याला जखम झाली जवळच्या दवाखान्यात तिला दाखल करण्यात आले. डॉक्टरानी तिच्या हाताला पाच टाके घातले. रितूची ही अवस्था पाहून त्यांची वर्गशिक्षिका लता मॅडमना खूप दु:ख झाले.

लता मॅडमनी दुसऱ्या दिवशी शाळेत ट्रॅफिक पोलीस इन्स्पेक्टरना बोलाविले आणि विद्यार्थ्यांना रहदारीच्या नियमांची माहिती द्यायला सांगितली.

इन्स्पेक्टर राम सिंग म्हणाले रहदारीचे नियम हे आमच्या सुरक्षिततेसाठी असतात आम्ही ते पाळले तर अपघात होणार नाहीत रहदारीचे नियम म्हणजे.

1. आपण झेब्रा क्रॉसिंग वरून रस्ता पार केला पाहिजे.

2. रस्त्यावर कधीही खेळू नये.

3. लहान मुलानी मोठ्या लोका शिवाय रस्ता पार करू नये.

4. बसमध्ये चढताना ओळीने चढावे.

5. नेहमी फुटपाथवरून चालावे.

6. वाहनांमध्ये चढते वेळी व उतरते वेळी नेहमी डाव्या बाजूने चढावे व उतरावे.

7. रहदारीच्या दिव्यांचे पालन करावे. लाल दिवा लागला की थांबावे, पिवळा दिवा लागला की पहावे / तयारीत राहावे, हिरवा दिवा लागला की पुढे जावे.

हे जर नियम आपण सर्वांनी पाळले तर रस्त्यावर अपघात होणारच नाहीत. असे रामसिंगनी सांगितले. मॅडमनी इन्स्पेक्टरचे आभार मानले मुलांना ऐकून खूप आनंद झाला.

* प्रश्नांची उत्तरे द्या.

1) अपघात कोणाचा झाला?

2) रितू कुठे चालली होती?

4) रितूला कोठे नेण्यात आले?

5) रितू च्या वर्गशिक्षिका चे नाव काय?

7) रहदारीचे नियम कोणते?

8) आपण रस्ता कुठून पार करायचा?

अध्ययन कृती: 16.4

अध्ययन कृतीचे नाव : **सुषमाला पडलेले स्वप्न**

खाली दिलेला उतारा वाचा आणि आपल्या जीवनात आपण अनेक अनुभव घेत असतो ते समजून घ्या आणि दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे द्या.

सुषमा वळणदार अक्षर काढण्याचा प्रयत्न करत होती ; पण मनासारखे अक्षर येईना.तिने तो कागद फाडला, दुसरा घेतला समाधान होईना,तो ही फाडून फेकला.असे कितीदा तरी लिहिले किती कागद चुरगळले, फाडले, फेकले शेवटी तिला कंटाळा आला कागद-पेन ठेवून ती झोपी गेली.

खोलीत जिकडेतिकडे विखुरलेले कागदाचे तुकडे तिच्या स्वप्नात आले.

तिच्याभोवती गरगर फिरू लागले",एक तुकडा म्हणाला .सुषमा तू तुझे अक्षर चांगलं नाही त्याचा राग तू आमच्यावर काढलास शेवटी तुला कागदावरच लिहावे लागणार आहे ना " ?सुषमा तुझे अक्षर एक दोन दिवसात सुधारणार नाही त्यासाठी खूप प्रयत्न करावे लागतातहे बघ ?तू हुशार मुलगी आहेस ना . आज एखादे रोप लावले तर ते दुसऱ्या दिवशी लगेच मोठे होते का वाढ होतेतसेच तु पण सतत प्रयत्न ; सुषमा ताड्कन झोपेतून जागी झाली तिची चूक तिला .एक दिवस तुझे पण अक्षर वळणदार येईल .कर .समजली ती आता प्रामाणिकपणे प्रयत्न करू लागली ती मोत्यासारखे अक्षर काढू लागली

* प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. सुषमा काय करत होती ?

____

2.तिने काय फाडले ?

____

3. तिच्या स्वप्नात काय आले ?

____

4. अक्षर सुधारण्यासाठी काय करावे लागते?

____

3. तुला पडलेल्या स्वप्नाबद्दल तुझे विचार व्यक्त कर.

____

अध्ययन कृती: 16.5

अध्ययन कृतीचे नाव : पहा,वाचा आणि वर्णन करा.

▪ वाचा व उत्तरे लिहा.

गणू शेतावरून एकटाच घरी निघाला होता. वाट वाकडी तिकडी होती. वाटेवर एक मोठे झाड होते. झाडावर खूप माकडे होती. ती माकडे रस्त्याने जाणाऱ्या-येणाऱ्या माणसांना त्रास द्यायची. गणू दिसताच माकडे मोठमोठ्याने आवाज करू लागली. उंच उड्या मारू लागली . हूप हूप असा आवाज करत खाली आली. गणूला पहिल्यांदा मजा वाटली; पण माकडे खाली उतरून त्याच्या अंगावर धावून येऊ लागली, तेव्हा गणू घाबरला. पळत सुटला. गणू पुढे अन माकडे मागे. गणू घामाघूम झाला.

← – – – →

- प्रश्न – गणू कोठे निघाला होता ?
- प्रश्न – झाडावर कोण होती ?
- प्रश्न – माकडे काय करायची ?
- प्रश्न – गणू दिसताच माकडे काय करू लागली ?
- प्रश्न – गणू केव्हा घाबरला ?
- प्रश्न – गणूच्या जागी तुम्ही असता तर काय केले असते ?

* या सारखे प्रसंग तुम्ही तुमच्या जीवनात अनुभवला असणार त्यातील एका प्रसंगाचे वर्णन करा.

मूल्यमापन कृती पत्रक -1

1) खालील दिलेले शब्द वापरून अर्थपूर्ण वाक्य बनवा.

1) ढग : --

2) ओली :--

3) हिरवी: --

4) पाऊस :--

5) वीज:--

6) शेती : --

*** चित्र पहा आणि तुमच्या शब्दात त्याचे वर्णन करा.**

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

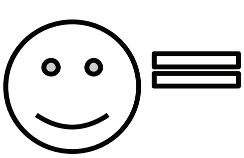

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

मूल्यमापन कृती पत्रक क्र. - 2

1) दिलेले शब्द वापरून योग्य जोड्या जुळवा.

स्वातंत्र्यदिन,	सांताक्लॉज,	तिळगुळ वाटतात,
शस्त्रपूजन करतात,	दिवे लावतात,	प्रजासत्ताक दिन

1) दिवाळी -

2) दसरा --

3) 26 जानेवारी --

4) मकर संक्रांत --

5) 15 ऑगस्ट --

6) ख्रिसमस --

2) तुझ्या घरात साजरा केलेल्या कोणत्याही एका सणाचे वर्णन लिहा.

----

3) खाली दिलेली सांकेतिक चिन्हे पहा ती काय दर्शवितात ते खाली लिहा.

------------------------ ---------------------- ---------------------- --------------------- -------------------

------------------------ ---------------------- ---------------------- --------------------- -------------------

शिक्षकांचे मूल्यमापन

मूल्यमापन कृती पत्रक - 3

* खालील चित्रे पाहून अपघात का होतात व ते आपण रोखण्यासाठी काय केले पाहिजे त्याबद्दल थोडक्यात लिहा

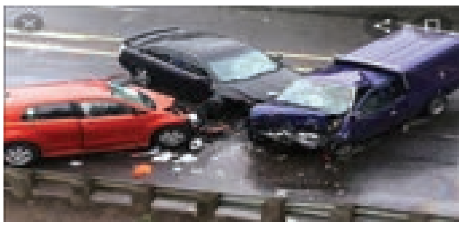

---

* रिकाम्या जागा भरा.

1) नेहमी --------------------------------बाजूने चालावे.

2) लाल दिवा लागला की ---------------------------------------.

3) नेहमी-- वरून रस्ता ओलांडावा.

4) हिरवा दिवा लागला की -------------------------------------.

5) रहदारीचे नियम आपल्यासाठी-------------------------------- आहेत.

4) चित्र पहा कोरोनाव्हायरस (covid-19) जगभर पसरला तेव्हा काय परिणाम झाले याबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.

____

____

____

5) चित्र पाहून तुझ्या शाळेत साजरा केलेल्या स्वातंत्र्यदिनाचे वर्णन तुमच्या शब्दात करा.

____

____

____

____

विध्यार्थी स्व मूल्यमापन

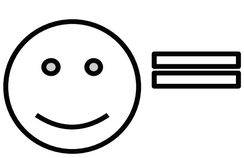

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

घटक खूप आवडला = 5 ,मध्यम = 3,साधारण = 2 .

Working Sheet